

«AZSIĞORTA» ASC

ELEKTRON CİHAZLARIN SIĞORTASI QAYDALARI

**12 fevral 2009-cu il tarixində Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi ilə
razılaşdırılıb**

«AZSIĞORTA» ASC - 2009 ©

MÜNDƏRİCAT

ANLAYIŞLAR	6
BÖLMƏ 1. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN TƏRƏFLƏRİ	7
Maddə 1. Sığortaçı	7
Maddə 2. Sığortalı	7
Maddə 3. Faydalanan şəxs	7
BÖLMƏ 2. SİĞORTANIN OBYEKTİ	7
Maddə 4. Sığorta obyekti	7
BÖLMƏ 3. SİĞORTA TƏMİNATI	7
Maddə 5. Sığorta riskləri. Sığorta hadisələri	7
Maddə 6. Sığorta təminatına daxil olmayan hallar (istisnalar)	10
Maddə 7. Sığortanın ərazisi	11
Maddə 8. Sığorta təminatı	11
BÖLMƏ 4. SİĞORTA MƏBLƏĞİ VƏ SİĞORTA HAQQI	11
Maddə 9. Sığorta məbləği	11
Maddə 10. Sığorta haqqı	12
Maddə 11. Sığorta haqqının ödənilməsi	13
BÖLMƏ 5. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİ	13
Maddə 12. Sığorta müqaviləsinin bağlanması	13
Maddə 13. Sığorta müqaviləsi bağlanan zaman sığortalı tərəfindən bildirilməli olan faktlar	14
Maddə 14. Sığorta müqaviləsinin Qaydalar üzərində üstünlüyü	15
Maddə 15. Mühüm şərtlər	15
Maddə 16. Sığorta müddəti	15
Maddə 17. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi	15
Maddə 18. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermə ilə bağlı xəbərdar etmə	15
Maddə 19. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermənin nəticələri	15
Maddə 20. Sığorta riskindəki dəyişikliklər	16
BÖLMƏ 6. TƏRƏFLƏRİN HÜQUQLARI VƏ VƏZİFƏLƏRİ	16
Maddə 21. Sığortaçının hüquqları və vəzifələri	16
Maddə 22. Sığortalının hüquqları və vəzifələri	17
BÖLMƏ 7. SİĞORTA HADİSƏSİ VƏ ÖDƏNİLƏN ZƏRƏRLƏR	19
Maddə 23. Sığorta hadisəsi baş verdikdə sığortaçının hərəkətləri	19
Maddə 24. Sığorta obyektinə dəyən zərər	19
Maddə 25. Zərərlərin azaldılması məqsədilə çəkilən xərclər	20
Maddə 26. Sığorta hadisəsinin araşdırılması məqsədilə çəkilən xərclər	20
BÖLMƏ 8. SİĞORTA ÖDƏNİŞİ	20
Maddə 27. Sığorta ödənişinin verilməsi üçün tələb olunan sənədlər	20
Maddə 28. Sığorta ödənişinin hesablanması və verilməsi qaydası	22
Maddə 29. Sığortaçının bərpa metodunu seçmək hüququ	23
Maddə 30. Sığorta ödənişinin verilməsindən imtina	24
Maddə 31. Zərərin dəyməsində təqsirli olan şəxslər tərəfindən zərərin ödənilməsi	24
BÖLMƏ 9. TƏMİNATIN GENİŞLƏNDİRİLMƏSİ	25
Maddə 32. Təminatın genişləndirilməsi	25
BÖLMƏ 10. DİGƏR MÜDDƏALAR	25
Maddə 33. Marağın keçməsi	25
Maddə 34. Qalıqlara olan hüququn keçməsi	25
Maddə 35. Subroqasiya hüququ	25
Maddə 36. Qismən sığorta	26
Maddə 37. İkili (çoxqat) sığorta	26
Maddə 38. Azadolma məbləği və gözləmə müddəti	26

Maddə 39. Valyuta haqqında qeyd-şərt	26
Maddə 40. İş sirlərinin gizli saxlanması	26
Maddə 41. Mübahisələrin həlli qaydası	27
Maddə 42. İddia müddəti	27

ANLAYIŞLAR

Əgər qaydaların məzmununda başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, bu Qaydalarda istifadə olunan termin və ifadələr aşağıdakı mənalara daşır:

Sığortaçı - «Sığorta fəaliyyəti haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu əsasında sığorta fəaliyyətini həyata keçirmək üçün müvafiq lisenziyaya malik olan, sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan sığorta hadisəsi baş verdiyi halda qanunvericiliklə və ya müqavilə ilə müəyyən olunmuş qaydada sığorta ödənişini vermək öhdəliyi daşıyan sığorta müqaviləsinin tərəfi olan yerli hüquqi şəxs.

Sığortalı - sığorta haqqı ödəyən, sığorta obyektinin sığorta etdirilməsində sığorta marağı olan sığorta müqaviləsinin tərəfi.

Sığorta olunan - sığorta müqaviləsi əsasında əmlak mənafehləri sığortalanan şəxs.

Faydalanan şəxs - sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığorta ödənişini almaq hüququ olan şəxs.

Sığorta müqaviləsi - sığortalının müvafiq sığorta haqqı ödəməsi müqabilində sığorta obyektinin məruz qala biləcəyi risklərlə bağlı itkilərin, dəyən zərərin əvəzinin və ya razılaşdırılan pul məbləğinin müəyyən bir hadisənin baş verməsi əsasında ödənilməsinin sığortaçı tərəfindən öhdəlik kimi götürülməsi şərtlərinin təsbit edildiyi razılaşma.

Sığorta şəhadətnaməsi - sığorta müqaviləsinin bağlanması faktını təsdiq edən, sığortaçı tərəfindən sığortalıya və (və ya) sığorta olunana verilən sənəd.

Sığorta obyektı - sığortalının, yaxud sığorta olunanın qanunazidd olmayan hər hansı əmlak mənafehi.

Sığorta haqqı - risklərin qəbul edilməsi və ya bölüşdürülməsi müqabilində sığorta qanunvericiliyinə uyğun olaraq, sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan qaydada sığortalının sığortaçıya ödəməli olduğu pul məbləği.

Sığorta məbləği - sığortalanmış risklər üzrə sığortaçının öhdəliyinin qanunvericilik, yaxud müqavilə ilə müəyyənləşdirilmiş məbləğlə ifadə olunan son həddi.

Sığorta riski və ya risk - sığorta obyektı ilə bağlı itkilərin və ya zərərlərin yaranmasına səbəb olan hadisənin baş verməsi və ya halın yaranması ehtimalı, həmçinin bu ehtimala qarşı sığortaçının üzərinə götürdüyü öhdəlik.

Sığorta hadisəsi - qanunvericiliyə və ya sığorta müqaviləsinə görə sığorta ödənişinin sığortalıya, sığorta olunana və ya digər faydalanan şəxslərə ödənilməsi üçün əsas olan, sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində baş verən hadisə və ya yaranan hal.

Sığorta tələbi - sığorta hadisəsi baş verdikdə sığortalının, sığorta olunanın və ya faydalanan şəxsin sığortaçıya öz vəzifələrini qanunvericiliyə və sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq icra etməsi barədə müraciəti.

Sığorta ödənişi - sığorta hadisəsi baş verdikdə, qanunvericiliyə, həmçinin sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığortaçı tərəfindən ödənilən maliyyə kompensasiyası.

Sığorta tarifi - sığorta haqqının hesablanması üçün aktuari hesablamalarına əsasən müəyyən edilən faiz dərəcəsi.

Sığortanın müddəti - sığorta risklərinin sığortalanmış hesab olunduğu müddət.

Azadolma məbləği - sığorta hadisəsi nəticəsində yaranan itkilərin və ya dəyən zərərin sığorta təminatı ilə əhatə olunmayan və sığortalının üzərində qalan hissəsidir.

Əhəmiyyətli hallar - müqavilə bağlanarkən bildirilməli olan, sığortaçının müqavilədən imtina etmək və ya onu məzmunu dəyişdirilmiş şəkildə bağlamaq qərarına təsir göstərə bilən və/və ya sığortalıya yazılı şəkildə aydın və birmənalı sorğu verilmiş bütün hallar (faktlar) əhəmiyyətli sayılır.

Sığortanın ərazisi - sığorta obyektinin sığortalanmış hesab olunduğu müəyyən coğrafi ərazi həddləri.

Mühüm şərtlər - sığortaçıya sığorta ödənişini verməkdən imtina etmək və ya sığorta müqaviləsinə ləğv etmək hüququ verən sığorta müqaviləsinin şərtləri.

BÖLMƏ 1. SIĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN TƏRƏFLƏRİ

Maddə 1. Sığortaçı

Bu Qaydalara əsasən sığortaçı dedikdə «AzSığorta» ASC başa düşülür.

Maddə 2. Sığortalı

2.1. Bu Qaydalara əsasən sığortalı dedikdə sığorta obyektinə münasibətdə əmlak mənafeləri olan və sığorta şəhadətnaməsində adı göstərilən hər hansı bir fiziki (fəaliyyət qabiliyyəti məhdud olan və ya fəaliyyət qabiliyyəti məhkəmə tərəfindən məhdudlaşdırılan, eləcə də fəaliyyət qabiliyyəti olmayan şəxslərdən başqa) və ya hüquqi şəxs başa düşülür.

2.2. Bu Qaydalar daxilində sığortalının hərəkətlərinə onun işçilərinin, rəsmi şəxslərinin, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə, «Sığorta fəaliyyəti haqqında» qanuna, sığorta müqaviləsinə, vəkalətnaməyə (etibarnaməyə) və ya vəzifə öhdəliklərinə əsasən sığortalı adından çıxış etmək səlahiyyəti olan digər nümayəndələrinin hərəkətləri də aid edilir.

Maddə 3. Faydalanan şəxs

3.1. Sığorta müqaviləsi sığorta obyektinin qorunmasında maraqlı olan hər hansı başqa şəxsin - faydalanan şəxsin xeyrinə də bağlana bilər.

3.2. Faydalanan şəxsin adı sığorta müqaviləsində göstərilməlidir.

3.3. Sığorta müqaviləsinin faydalanan şəxsin xeyrinə bağlanması sığortalını müqaviləyə əsasən vəzifə və öhdəliklərindən azad etmir.

3.4. Bu Qaydalar və sığorta müqaviləsi ilə sığortalıya aid edilən bütün müddəalar sığortadan faydalanmaq niyyətində olan faydalanan şəxsə də eyni həcmdə aid edilir.

BÖLMƏ 2. SIĞORTANIN OBYEKTİ

Maddə 4. Sığorta obyekti

4.1. Sığortalının mülkiyyətində və ya istifadəsində olan elektron cihaz və avadanlıqlarla bağlı Azərbaycan Respublikasının mövcud qanunvericiliyinə zidd olmayan əmlak mənafeləri bu Qaydalar daxilində sığorta obyekti hesab olunur.

4.2. Sığorta hadisəsi baş verdiyi zaman sığortalanmış əmlakın (elektron avadanlığın, məlumat daşıyıcılarının, məlumat resurslarının) xilas edilməsi ilə bağlı sığortalının çəkdiyi ağılabatan və zəruri xərclər də sığorta obyekti hesab oluna bilər.

4.3. Bu Qaydalara əsasən sığortalının aşağıdakı əmlak mənafeləri sığortalana bilər:

- elektron avadanlıq - kompüter, telekommunikasiya, surətçixaran, çoxaldıcı texnika, periferiya qurğuları, elektron rabitə vasitələri, peşəkar və məişət təyinatlı elektron avadanlığın digər növləri;
- dəqiq mexanika və optika - müxtəlif istehsal təyinatlı ölçü cihazları və aparatları, foto, kino və videotexnika və sair bu kimi texnika;
- sığortalanmış elektron avadanlıqlarının ehtiyat hissələri;
- maddi məlumat daşıyıcıları;
- səyyar və daşıma bilən elektron avadanlıqlar;
- xarici qoşulmalar, qurğu və tikililər – antennalar, dirəklər və sair bu kimi avadanlıqlar;
- yeraltı kabellər;
- məlumat resursları.

4.4. Elektron avadanlıqlar sığortaya yalnız işlək vəziyyətdə olduqları halda cəlb olunur. Avadanlığın tam quraşdırılaraq, sazlama işləri və sınaqlar başa çatdıqdan sonra istismara tam hazır vəziyyətdə olması onun işlək vəziyyətdə olması deməkdir.

BÖLMƏ 3. SIĞORTA TƏMİNATI

Maddə 5. Sığorta riskləri. Sığorta hadisələri

5.1. Bu sığorta Qaydalarına əsasən sığorta müqaviləsi ilə aşağıda qeyd olunan risklərə təminat verilə bilər:

5.1.1. Elektron avadanlığın sığortası üzrə:

5.1.1.1.«Yangın və partlayış» riski – hər hansı bir səbəbdən, o cümlədən partlayış və ya ildırım vurması nəticəsində odun xüsusi alışdırılma və saxlanılma yerindən kənarda öz-özünə yayılması, həmçinin yanma məhsullarının təsiri, maddi ziyan vuran, insanların həyatına və sağlamlığına, habelə təbiətə zərər yetirən nəzarətsiz yanma və onun yayılmasının qarşısının alınması məqsədilə tətbiq edilən yangın söndürmə tədbirlərinin təsiri ilə bağlı dəyən zərərlər. Lakin «yangın və partlayış» riski üzrə qəsdən yangın törətmə nəticəsində dəyən ziyanlar sığortaçı tərəfindən ödənilir.

Partlayış dedikdə - məişət və ya istehsal fəaliyyəti nəticəsində qaz və buxarın hərəkəti ilə bağlı kiçik zaman kəsiyində məhdud məkanda külli miqdarda enerjinin çıxması (buxar qazanlarının partlaması) başa düşülür.

İldırım vurması dedikdə - sığortalanmış əmlaka termik, mexaniki və ya digər xüsusiyyətli təsir göstərən, cərəyan boşalması ilə müşayiət olunan yerin səthi ilə buludlar arasında təbii xüsusiyyətli qığılcımlı elektrik boşalması başa düşülür.

Yangın söndürmə tədbirləri dedikdə - ayrı-ayrı tikili və konstruksiyaların sökülməsi də daxil olmaqla, odun söndürülməsi və yayılmasının qarşısının alınması məqsədi ilə görülmə tədbirlər başa düşülür.

5.1.1.2.«Su kəmərlərində, kanalizasiya şəbəkələrində və istilik sistemində baş verən qəzalar» riski – su borularında, kanalizasiya və istilik sistemlərində baş vermiş qəza, avtomatik yangınsöndürmə sisteminin qəfil xarab olması və ya işə düşməsi, eləcə də qonşudan suyun axması nəticəsində suyun və/və ya digər mayenin qəfil və gözlənilməz təsirindən sığortalanmış elektron avadanlığa dəyən zərərlər.

Qonşu tikililərdən su basma dedikdə - sığortanın ərazisi hesab olunmayan digər qonşu ərazidən sığorta təminatı verilmiş əraziyə su və/və ya digər mayelərin daxil olması başa düşülür.

5.1.1.3.«Elektron avadanlığın yerləşdiyi obyektin enerji təchizatında baş verən qəzalar» riski – sığortalı və onun işçilərinin təqsirindən olmayan qısa qapanma, şəbəkədə cərəyanın və ya gərginliyin kəskin artması və ya azalması, induksiya cərəyanının və elektrik şəbəkəsində baş verən bu kimi dəyişikliklərin nəticəsində sığortalanmış elektron avadanlığa dəyən zərərlər.

Qəza dedikdə - maşın və avadanlığın ayrılmaz hissəsi olan və ya işləməsini təmin edən mexanizm, aqreqat, hissə, qurğularının sınıması və/və ya nasazlığı, digər texniki xüsusiyyətləri nəticəsində onların qəfil sıradan çıxması başa düşülür.

5.1.1.4.«Üçüncü şəxslərin qeyri-qanuni hərəkətləri» riski – sığortalanmış əmlakın zədələnməsi və ya məhv olmasına səbəb olan sındırmaqla oğurluq, soyğunçuluq, quldurluq, qəsdən yandırma, üçüncü şəxslərin qəsd və ya digər ziyan verici hərəkətləri.

Sındırmaqla oğurluq dedikdə - kilidədən, saxta açar, digər texniki vasitələrdən (alətlərdən) istifadə edərək və ya ümumi qaydada, eləcə də bina və otaqların konstruktiv elementlərinin sındırılması yolu ilə, sığorta ərazisinə daxil olmaq və sonradan bunlardan istifadə etməklə çıxmaqla sığortalanmış əmlakın gizli olaraq aparılması (talama) başa düşülür.

Soyğunçuluq dedikdə - özgənin əmlakını açıq talama başa düşülür.

Quldurluq dedikdə - özgənin əmlakını ələ keçirmə məqsədi ilə hücumla məruz qalmış şəxsin həyatı və ya sağlamlığı üçün təhlükəli zorakılıqla və ya belə zorakılıq tətbiq ediləcəyi hədəsi ilə bağlı olan basqın başa düşülür.

Qəsdən yandırma dedikdə - hər hansı əmlakın və ya tikililərin qəsdən yandırılması başa düşülür.

5.1.1.5.«Terrorçuluq» riski – ictimai təhlükəsizliyi pozmaq, əhali arasında vahimə yaratmaq, yaxud dövlət hakimiyyət orqanları və ya beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən qərar qəbul edilməsinə təsir göstərmək məqsədilə insanların həlak olması, onların sağlamlığına zərər vurulması, əhəmiyyətli əmlak ziyanının vurulması və ya başqa ictimai təhlükəli nəticələrin baş verməsi təhlükəsi yaradan partlayış, yangın və ya digər hərəkətlər törətmə, habelə həmin məqsədlə bu cür hərəkətlərin törədiləcəyi ilə hədələmə nəticəsində sığortalanmış elektron avadanlığa dəyən zərərlər.

Bu bəndin məqsədləri üçün **partlayış** dedikdə, üçüncü şəxsin (cinayətkarın) partlayıcı maddəni və/və ya partlayıcı qurğunu qəsdən işə salması nəticəsində insanların ölümünə (yaralanmalarına), sığortalanmış əmlakın məhv olmasına (tam yararsız vəziyyətə düşməsinə) və ya zədələnməsinə (əmlakın və ya ayrı-ayrı hissələrinin bütövlüyünün pozulmasına və sair) səbəb olan partlayış nəzərdə tutulur.

Partlayıcı maddələr dedikdə - xeyli miqdarda istiliyin və qazın çıxması ilə müşayiət olunan tez keçən kimyəvi reaksiya qabiliyyətli və xüsusi ilə hər hansı formada partlayışların aparılması üçün nəzərdə tutulan kimyəvi birləşmələr və maddələrin qarışığı nəzərdə tutulur.

Partlayıcı qurğu dedikdə - hər hansı formada partlayış üçün nəzərdə tutulmuş əldəqayırma və ya sənaye üsulu ilə hazırlanmış qurğu başa düşülür.

5.1.1.6.«Konstruktiv çatışmamazlıqlar» riski – elektron avadanlığın hazırlandığı materialların qüsurlu olması, sığortalanmış elektron avadanlığın konstruksiyasında, hazırlanmasında və ya quraşdırılmasında buraxılan səhvlər nəticəsində baş vermiş zərərlər.

5.1.1.7.«İşçi heyətinin qəsdən edilməyən səhvləri» riski - işçi heyətinin sığortalanmış elektron avadanlığı istismar etməsi və ya ona xidmət göstərməsi zamanı qəsdən edilməyən səhvləri nəticəsində baş vermiş zərərlər.

5.1.1.8.«Təbii fəlakətlər» riski - sığortalanmış elektron avadanlığın aşağıda göstərilən təbii fəlakətlər nəticəsində zədələnməsi və ya məhv olması: boran; tufan; fırtına; tayfun; qasırğa; sunami; leysan; dolu; daşqın; qar; şaxta; zəlzələ; vulkan püskürməsi; yeraltı alovun təsiri; dağ uçqunu; daşların tökülməsi; qar uçqunu; yer sürüşməsi; sel; torpağın çökməsi və ya digər dəyişiklikləri; qrunut suları (daşqından, leysandan, qardan və ya şaxtadan dəymiş zərərlərə yalnız suyun və ya qar örtüyünün səviyyəsi və ya temperaturun kəskin dəyişməsi bu ərazi üçün regional icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən müəyyən edilmiş normalardan yüksək olduğu halda təminat verilir).

Boran dedikdə - hava kütləsinin böyük sürətlə (şiddətli külək) yerin səthi üzərində yerdəyişməsi 20 m/s ara-bir 50 m/s-yə çatması nəzərdə tutulur.

Fırtına dedikdə - böyük sürətlə fırlanan hava, qum dənəcikləri, toz və s. ibarət olan atmosfer prosesi nəzərdə tutulur.

Tufan dedikdə - böyük dağıdıcı gücə malik, xeyli vaxt aramsız əsən (Bofort cədvəli ilə 12 baldan artıq), sürəti 37 m/s və daha artıq olan külək nəzərdə tutulur.

Qasırğa dedikdə - böyük sürətlə fırlanan hava, rütubət, qum dənəcikləri, toz və s. ibarət olan və yer səthindən göyə yüksələn təhlükəli atmosfer prosesi nəzərdə tutulur.

Sunami dedikdə - qəfil əmələ gələn, böyük sürətlə sahilə sarı hərəkət edən və sahil ətrafı zonada böyük dağıntılara səbəb olan hündürlüyü 5-10 m və daha artıq olan uzun okean dalğaları nəzərdə tutulur.

Leysan dedikdə - zaman vahidində yağıntıların miqdarı ilə təsvir olunan intensiv iridamcılı yağış nəzərdə tutulur.

Dolu dedikdə - sığortalanmış əmlaka zərər vuran müxtəlif forma və ölçüdə olan buzlaşmış atmosfer yağıntıları nəzərdə tutulur.

Daşqın dedikdə - qarın və buzlaqların əriməsi, yüksək miqdarda yağıntıların yağması ilə bağlı su hovuzlarında suyun səviyyəsinin mövsümi və ya qəfil artması, dambaların dağılması, buzlaq tıxacları, külək qovuntusu, suyun normal axmasına mane olan dağ suxurlarının çaya uçqunu ilə bağlı quru sahəsini su basması nəzərdə tutulur.

Zəlzələ dedikdə - tektonik layların hərəkəti, böyük dağ mədənlərinin uçması ilə bağlı seysmoaktiv zonalara xas olan faciəli təbii fəlakət nəzərdə tutulur.

Vulkan püskürməsi dedikdə - vulkanın ağzından qaz, kül, eləcə də ərimiş maqmanın atılışı ilə müşayiət olunan vulkan fəaliyyəti nəzərdə tutulur.

Dağ uçqunu, daş tökülməsi dedikdə - dağ mədənlərinin qəfil uçqunu və ya sıldırım dağ ətəyindən daşların tökülməsi nəzərdə tutulur.

Qar uçqunu dedikdə - dağ ətəyindən böyük qar kütlələrinin tökülməsi nəzərdə tutulur.

Yer sürüşməsi dedikdə - yer kütləsinin öz ağırlığının təsiri altında sürüşərək yerdəyişməsi nəzərdə tutulur.

Sel dedikdə - suyun səviyyəsinin bir anda qalxması və suda bərk materialların tutumu 10-15-dən 70 %-dək olması ilə təsvir olunan dağ çaylarının məcrasında qısa müddətdə formalaşan güclü axın nəzərdə tutulur.

Torpağın çökməsi və ya digər hərəkəti dedikdə - xarici ağırlığın və ya öz çəkisinin təsiri altında torpağın sıxlaşması, qrunut sularının səviyyəsinin dəyişməsi, karst boşluqlarının dağılması, yeraltı mədənlərdən faydalı qazıntıların hasil edilməsi, yığılıb qalmış torfun yanib kül olması.

5.1.1.9.«Digər risklər» - sığortalanmış elektron avadanlığın aşağıda göstərilənlərin nəticəsində məhv olması və ya zədələnməsi:

- sığortalıya və ya faydalanan şəxsə məxsus olmayan və onlar tərəfindən istifadə edilməyən nəqliyyat vasitələrinin sığortalanmış obyektə zərbəsi;
- uçan aparatların, onların qırıntılarının və ya daşdıqları yükün düşməsi.

5.1.2. Material məlumat daşıyıcıları və məlumat resursları üzrə

5.1.2.1. Yanğın (o cümlədən partlayış, ildırım vurması), su borularında, kanalizasiya və istilik sistemlərində baş vermiş qəza, avtomatik yanğınsöndürmə sisteminin (sprinkler sistemlərinin) qəfil xarab olması və ya işə düşməsi, qısa qapanma elektrik enerjisinin qəfil kəsilməsi formasında elektrik gərginliyinin təsiri daxil olmaqla, elektrik şəbəkəsində baş verən qəzalar nəticəsində dəyən zərərlər.

5.1.2.2. «Üçüncü şəxslərin qeyri-qanuni hərəkətləri» riski – sığortalanmış əmlakın zədələnməsi və ya məhv olmasına səbəb olan sındırmaqla oğurluq, soyğunçuluq, quldurluq, qəsdən yandırma, üçüncü şəxslərin qəsdı və ya digər ziyan verici hərəkətləri.

5.1.2.3. Elektron avadanlığın (material məlumat daşıyıcılarının) konstruktiv çatışmamazlıqları.

5.1.2.4. İşçi heyətinin sığortalanmış elektron avadanlığın (material məlumat daşıyıcılarının və məlumat resurslarının) istismarı və ya ona xidmət göstərməsi zamanı qəsdən edilməyən səhvləri.

5.1.2.5. Təbii fəlakətlər (boran; tufan; fırtına; tayfun; sunami və sair).

5.1.2.6. Digər risklər:

- sığortalıya və ya faydalanan şəxsə məxsus olmayan və onlar tərəfindən istifadə edilməyən nəqliyyat vasitələrinin sığortalanmış obyektə zərbəsi;
- uçuş aparatların, onların qırıntılarının və ya daşdıqları yükün düşməsi.

Maddə 6. Sığorta təminatına daxil olmayan hallar (istisnalar)

Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, aşağıdakı hallar sığorta təminatına daxil deyildir:

6.1. Hər hansı nüvə partlayışı, radiasiya və ya radioaktiv çirklənmələr və bunlara qarşı görülən hərbi və inzibati tədbirlər nəticəsində yaranan itkilər və zərərlər;

6.2. Müharibə, təcavüz, hər cür hərbi hərəkətlər, xarici dövlətlərin düşmənçilik hərəkətləri, elan edilib edilməməsindən asılı olmayaraq təcavüzkar hərbi əməliyyatlar, vətəndaş müharibəsi, tədricən xalq üsyanlarına və ya hərbi qiyamlara çevrilən xalq iğtişaşları, hərbi qiyam, inqilab, hərbi və qəsbkar hərəkətlər, istila, vuruşma (müharibə elan edilib edilməməsindən asılı olmayaraq) və bunlara qarşı görülən inzibati və hərbi tədbirlər nəticəsində yaranan itkilər və zərərlər;

6.3. Hər hansı hökumət, dövlət və ya yerli hakimiyyət orqanlarının tapşırığı ilə əmlakın müsadirə olunması, milliləşdirilməsi, rekvizisiyası, məhv edilməsi və ya korlanması;

6.4. Tətil, nümayiş, xalq iğtişaşları və əmək intizamsızlığı və bunlara qarşı görülən inzibati və hərbi tədbirlər nəticəsində baş verən bütün növ itkilər və zərərlər;

6.5. Səlahiyyətli orqanların rekvizisiya qaydasında və/və ya sığortalının razılığı və/və ya nəzarəti olmadan sığortalanmış əmlakdan istifadə etmələri nəticəsində meydana gələn hər cür itkilər və zərərlər;

6.6. Bu növ elektron avadanlıq üçün müəyyən edilmiş istismar qaydalarının, eləcə də saxlanma, daşınma şərtlərinin pozulması, texniki sənədlərində (pasport, təlimat) göstərilən lazımi hava-temperatur rejiminin təmin edilməməsi;

6.7. Sığortalının (faydalanan şəxsin) və ya onun adından fəaliyyət göstərən şəxsin qəsdən hərəkətləri (hərəkətsizliyi) və ya kobud səhvi nəticəsində dəyən itkilər və zərərlər.

6.8. Səbəbindən asılı olmayaraq bütün növ mülki məsuliyyət;

6.9. Sığortalanmış elektron avadanlığa sığortalının bu avadanlıqlarla işləməsi üçün xüsusi hazırlığı olmayan işçiləri tərəfindən istismar edildikdə;

6.10. Sığorta hadisəsi baş verməzdən əvvəl, sığortalının, elektron avadanlıqda, material məlumat daşıyıcılarda olan qüsurlar, eləcə də məlumat resurslarının zədələnməsi haqda xəbərdar olduğu və ya xəbərdar olmağa borclu olduğu halda;

6.11. Sığortalının fəaliyyəti ilə bağlı iş prosesində yaranan su, turşu və ya digər buxarların təsiri nəticəsində;

6.12. Bilavasitə estetik xüsusiyyətli (cıızıq, qopuq, ləkə, rənginin zədələnməsi və s. bu kimi) qüsurlar;

6.13. Bilavasitə elektron avadanlığın istismarı və ya təbii aşınması;

6.14. Atmosfer hadisələri nəticəsində tədricən xarab olma;

- 6.15. Sığortalanmış elektron avadanlığın çatdırılma, təmir və ya keyfiyyətinə zəmanət müqavilələri üzrə üçüncü şəxslərin məsuliyyət daşdığı zərərlər;
- 6.16. Sığorta müddəti ərzində xarab olan sığortalanmış elektron avadanlığın təmir edilmədən işlədilməsi nəticəsində baş verən itkilər və zərərlər;
- 6.17. Riskin əhəmiyyətli dərəcədə artmasına səbəb olan vəziyyətin sığortalı tərəfindən sığortaçı ilə razılaşdırılmış müddət ərzində aradan qaldırılmaması.

Maddə 7. Sığortanın ərazisi

- 7.1. Bu Qaydalara əsasən elektron avadanlıq, material məlumat daşıyıcıları, eləcə də məlumat resursları ilə bağlı sığorta müqaviləsi, onların yalnız sığorta şəhadətnaməsində göstərilən ərazidə olduqları zaman qüvvədədir. Sığortalanmış əmlak, sığorta ərazisindən uzaqlaşdırıldığı zaman sığorta təminatı dayandırılır və bu müddət ərzində sığortaçı heç bir məsuliyyət daşımır.
- 7.2. Yalnız sığorta müqaviləsi ilə xüsusi razılaşdırılmış hallarda sığortalanmış elektron avadanlığın, material məlumat daşıyıcılarının, eləcə də məlumat resurslarının istismar qaydalarına müvafiq olaraq profilaktikası, texniki xidmət göstərilməsi, baxış keçirilməsi, cari və əsaslı təmiri, aşkarlanması, çapı və digər əməliyyatların aparılması məqsədilə sığorta ərazisi həddlərindən kənara (anbarlara, emalatxanalara, laboratoriyalara və sair) çıxarıldığı zaman sığorta təminatı verilə bilər.
- 7.3. İşlək vəziyyətdə olan avadanlığa sonradan müvəqqəti olaraq texniki xidmət, təmir, təmizlənməsi və ya müvəqqəti konservasiyaya qoyulması məqsədilə işinə fasilə verildiyi müddət ərzində sığorta təminatı verilir. Sığorta müqaviləsi, yuxarıda qeyd olunan işlərin aparılması ilə bağlı sığortalanmış əmlakın sökülməsi, yenidən quraşdırılması, sığorta ərazisində daşınması və ya sınaqdan keçirilməsi zamanı da qüvvədə hesab olunur.
- 7.4. Yuxarıda göstərilən avadanlıq dəmiryolu, hava və su nəqliyyatı ilə daşındığı zaman sığorta təminatı verilmir.

Maddə 8. Sığorta təminatı

- 8.1. Bu sığorta Qaydaları ilə sığorta şəhadətnaməsinin əlavəsi olan və onun ayrılmaz hissəsini təşkil edən inventar cədvəlində miqdarı, istehsal tarixi, xüsusiyyətləri və dəyərləri göstərilən elektron avadanlıqlara sınaq müddətindən sonra normal işlədikləri zaman və ya iş yerində təmizləndiyi, yoxlanıldığı, yerinin dəyişdirildiyi və ya bir yerdə durduğu halda aşağıdakı qəflətən baş vermiş və gözlənilməz səbəblər nəticəsində, dəyən maddi itkilərə və zərərlərə, habelə onların zəruri etdiyi təmir və yenisi ilə əvəz etmə xərclərinə təminat verilir.
- 8.2. Sığorta müqaviləsi ilə aşağıdakılara təminat verilə bilər:
- 8.2.1. bu Qaydaların 5.1.1 və 5.1.2 bəndlərində göstərilmiş risklərin hər hansı birinin baş verməsi nəticəsində sığortalanmış əmlaka dəyən zərərlərə;
- 8.2.2. sığortalanmış əmlakın (elektron avadanlıqlar, material məlumat daşıyıcıları, məlumat resursları) xilas edilməsi üçün sığortalı tərəfindən çəkilən zəruri və ağlabatan xərclər.

BÖLMƏ 4. SIĞORTA MƏBLƏĞİ VƏ SIĞORTA HAQQI

Maddə 9. Sığorta məbləği

- 9.1. Sığorta müqaviləsi üzrə sığorta məbləğinin həcmi maliyyə (mühasibat) sənədlərinə, icarə müqaviləsinə və aid olan sənədlərlə birlikdə təhvil-təslim aktına əsasən sığortaçı ilə sığortalının razılığı ilə müəyyənləşdirilir.
- 9.2. Əmlak sığortalandığı zaman sığorta məbləği onun sığorta dəyərindən yüksək ola bilməz. Əmlakın sığorta dəyəri sığorta müqaviləsi bağlanıldığı ana həmin əmlakın yerləşdiyi yerdə onun həqiqi dəyəri hesab olunur.
- 9.3. Sığorta məbləği sığortaçı ilə sığortalının razılıqlarına əsasən əmlakın ayrıca hər bir obyektə üzrə və ya aşağıda qeyd olunduğu kimi bütün obyektlər üzrə birlikdə müəyyənləşdirilir:
- *elektron avadanlıq (hesablayıcı, telekommunikasiya, surətçixarma, çoxaltma və digər orqtexnika), dəqiq mexanika və optika (ölçü cihazları, foto-, kino və videotexnika və sair bu kimi), səyyar və daşınan avadanlıq, eləcə də material məlumat daşıyıcıları üçün* - müvafiq köhnəlmə dərəcəsi çıxılmaqla mühasibat sənədlərinə əsasən müəyyənləşdirilmiş balans dəyərinə; alqı-satqı müqavilələrinə; müstəqil peşəkar qiymətləndiricinin rəyinə əsasən;
 - *ehtiyat hissələri, sığorta obyektinin yerləşdiyi yerdən xaric naqillər, qurğular (antennalar, dirəklər və sair bu kimi), yeraltı kabellər üçün* - alqı-satqı müqavilələrinə; hadisə baş verdiyi ana bu məmulatlara olan qiymətlər; müstəqil peşəkar qiymətləndiricinin rəyinə əsasən;

- *məlumat resursları üçün* - məlumat resurslarının həcmi, xüsusiyyətləri və spesifikasiyasına; sığortalının məlumat resurslarının fəaliyyəti prosesində onun təhlükəsizliyinin qorunması səviyyəsinə; sığortalının son 3 illik fəaliyyəti ərzində baş vermiş itkilərin xüsusiyyətləri və məlumatın bərpasına çəkilən xərclərin miqdarına; digər səbəblərə; eləcə də müstəqil peşəkar qiymətləndiricinin rəyinə əsasən.

9.4. Sığorta müqaviləsində göstərilən avadanlıqların dəyərləri, sığortaçının aldadılması halları istisna olmaqla, sonradan mübahisə mövzusu ola bilməz.

9.5. Sığorta müqaviləsi ilə sığorta məbləği sığorta dəyərindən az müəyyənləşdirilə bilər. Bu halda tərəflərin razılığı ilə sığorta müqaviləsi ilə qismən və ya ilkin zərər sığortası tətbiq edilir.

9.6. Sığorta müqaviləsi ilə əmlak sığorta dəyərinin bir hissəsi həcmində sığortalanmışdırsa, sığortalı qalan sığorta dəyəri həcmində digər sığorta müqaviləsi, o cümlədən digər sığortaçı ilə sığorta müqaviləsi bağlaya bilər, bu şərtlə ki, bütün sığorta müqavilələri üzrə sığorta məbləğinin cəmi sığorta dəyərindən çox olmasın.

9.7. Sığorta müqaviləsi üzrə sığorta məbləği əmlakın sığorta dəyərindən yüksək olduğu halda, sığorta müqaviləsi sığorta məbləğinin sığorta dəyərini üstələdiyi hissədə etibarsız sayılır.

9.8. Sığortalının sığortalanmış əmlakın (elektron avadanlığın, material məlumat daşıyıcılarının, məlumat resurslarının) xilas edilməsi ilə bağlı çəkdiyi zəruri və ağılabatan xərclər üzrə sığorta məbləği həmin əmlakın xüsusiyyətləri, riskin dərəcəsi, sığorta hadisəsi baş verdiyi zaman sığortalının meydana çıxma biləcək xərclərinin həcmi nəzərə alınaraq, sığorta məbləğinin bu cür xərclərin payına düşən hissəsi həcmində.

9.9. Eyni sığorta obyektinin iki və ya bir neçə sığortaçıda sığortalanması (ikili və ya çoxqat sığorta) nəticəsində sığorta məbləği həmin sığorta obyektinin sığorta dəyərindən artıq olduğu halda bu Qaydaların sığorta məbləğindən artıq məbləğdə sığortalanması müddəaları tətbiq edilir və hər bir sığortaçı tərəfindən ödənilməli olan məbləğlər mütənasib şəkildə azaldılır.

9.10. Sığorta haqqı bir neçə dəfəyə ödənilirdi halda və sığorta məbləğinin sığorta dəyərindən artıq olmasının aşkar edildiyi ana tam ödənilməmişdirsə, ödəniləcək sığorta haqları sığorta məbləğinin azaldığı həcmə mütənasib həcmdə azaldılır.

9.11. Sığorta məbləğinin artırılması sığortalı tərəfindən sığortaçını aldatmaq məqsədi daşmışdırsa, sığortaçı sığorta müqaviləsinin etibarsız hesab olunmasını tələb etmək və ona dəyən zərərin ödənilməsi ilə bağlı sığortalıdan aldığı sığorta haqqının həcmindən əlavə pul tələb etmək hüququna malikdir.

9.12. Sığorta ödənişi həyata keçirildikdə sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət başa çatanaqədər sığortaçının məsuliyyətinin həddi sığorta məbləği ilə ödənilmiş sığorta ödənişi məbləği arasındakı fərq həcmində müəyyənləşir. Sığortaçının məsuliyyət həddi onun tərəfindən həmin hadisəni sığorta hadisəsi olduğunu qəbul etdiyi halda hadisənin baş verdiyi andan azaldılmış hesab olunur. Zədələnmiş əmlak bərpa və ya əvəz olunduqdan sonra sığortaçının məsuliyyət həddi əlavə müqavilə bağlanması və sığortalı tərəfindən əlavə sığorta haqqı ödənilməklə sığorta müqaviləsində ilkin razılaşdırılmış sığorta məbləği həddinəqədər artırıla bilər.

9.13. Sığorta müqaviləsi qüvvədə olduğu müddət ərzində sığortalı sığortaçı ilə razılaşdıraraq əlavə müqavilə bağlanması və sığortalı tərəfindən əlavə sığorta haqqı ödənilməklə sığorta məbləğini əmlakın sığorta dəyəri çərçivəsində artırma bilər.

9.14. Bu Qaydalara əsasən sığorta məbləği sığortaçının son məsuliyyət həddi hesab olunur və bir və ya bir neçə sığorta hadisəsi üzrə sığorta ödənişinin məcmu məbləği sığorta məbləğindən yüksək ola bilməz.

Maddə 10. Sığorta haqqı

10.1. Sığorta haqqı sığorta şəhadətnaməsində göstərilən müddətdə və qaydada sığortalı tərəfindən sığorta üçün ödənilən haqdır.

10.2. Sığorta haqqı Azərbaycan Respublikasının valyuta tənzimlənməsi və valyuta nəzarəti haqqında qanunvericiliyi ilə müəyyən olunmuş hallar istisna olmaqla, Azərbaycan Respublikasının manatı ilə ödənilir.

10.3. Sığorta haqqının miqdarı sığorta obyektinin və sığorta riskinin xüsusiyyətlərinə əsasən baza sığorta tariflərinə uyğun olaraq sığorta məbləğindən hesablanır.

10.4. Sığorta tarifi konkret həcmi tərəflərin razılığı ilə sığorta müqaviləsində müəyyən edilir.

10.5. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortaçı sığorta hadisəsinin baş verməsi riskinin dərəcəsini nəzərə alaraq baza sığorta tarif dərəcələrinə artırma və azaltma əmsalları tətbiq edə bilər.

10.6. Bir ildən az müddətə bağlanan sığorta müqavilələri üzrə sığorta haqları illik sığorta haqqından aşağıdakı faizlərlə hesablanır:

Sığorta müddəti 1 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 25 %
Sığorta müddəti 2 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 30 %
Sığorta müddəti 3 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 40 %
Sığorta müddəti 4 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 50 %
Sığorta müddəti 5 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 60 %
Sığorta müddəti 6 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 70 %
Sığorta müddəti 7 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 75 %
Sığorta müddəti 8 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 80 %
Sığorta müddəti 9 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 85 %
Sığorta müddəti 10 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 90 %
Sığorta müddəti 11 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 95 %

Maddə 11. Sığorta haqqının ödənilməsi

11.1. Sığorta müqaviləsinə əsasən sığorta haqqı sığortalı tərəfindən nağd və ya köçürmə yolu ilə birdəfəyə və ya hissə-hissə ödənilə bilər. Sığorta haqqının ödənilməsi gün onun sığortaçının bank hesabına və ya nağd ödəmə zamanı sığortaçının kassasına daxil olduğu gün hesab olunur.

11.2. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta haqqı (və ya onun razılaşdırılmış ilkin hissəsi) sığorta şəhadətnaməsi imzalandığı gündən etibarən ən gec 15 gün ərzində (hissə-hissə ödənilməsi razılaşdırılırsa, qalan hissələr isə sığorta şəhadətnaməsində göstərilən tarixlərdə) sığortaçıya ödənilməlidir.

11.3. Hər bir halda sığorta haqqı və ya razılaşdırılmış ilkin hissəsi sığorta müqaviləsi bağlandığı gündən 1 aydan gec olmayaraq ödənilməlidir.

11.4. Əgər sığorta haqqı (və ya onun ilkin hissəsi) müəyyən olunmuş müddət(lər)də sığortaçıya ödənilməzsə, sığorta şəhadətnaməsi öz qüvvəsini itirir və sığortaçı həmin müqavilə üzrə heç bir məsuliyyət daşımır.

11.5. Sığorta haqqı və ya onun hissəsi vaxtında ödənilmədikdə, sığortaçı onun ödənilməsi üçün, bu Qaydaların 11.2-ci bəndinin tələbini nəzərə alaraq, yazılı surətdə 15 günədək müddət müəyyən edə bilər.

11.6. Sığorta müqaviləsi bir ildən artıq müddətə və sığorta haqqının bir neçə dəfəyə (hər il) ödənilməsi şərti ilə bağlandıqda, sığortaçı sığorta haqqını hər növbəti il üçün keçən müddətin bitməsinə beş gün qalmış və ya tərəflərin sığorta müqaviləsi bağlanarkən razılaşdırdıqları digər müddətdə hesablayır. Burada sığortaçı, mövcud olduğu halda sığorta riskinə təsir edən bütün amilləri, eləcə də sığorta obyektində, sığortaçının öhdəliklərinin həcmində, sığorta məbləğində və sair bu kimi dəyişiklikləri nəzərə almalıdır.

11.7. Sığorta məbləğinin artması ilə bağlı tərəflər sığorta müqaviləsinə əlavə imzaladıqları halda ödəniləcək əlavə sığorta haqqı sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddətə mütənasib surətdə hesablanır və natamam ay üzrə sığorta haqqı tam ay üçün hesablandığı kimi hesablanır.

BÖLMƏ 5. SIĞORTA MÜQAVİLƏSİ

Maddə 12. Sığorta müqaviləsinin bağlanması

12.1. Sığorta müqaviləsinin bağlanması üçün sığortalı və yaxud onun nümayəndəsi müqavilə bağlamaq niyyəti barəsində sığortaçıya yazılı və ya şifahi müraciət edir. Müraciətdə aşağıdakı məlumatlar göstərilməlidir:

12.1.1. sığortalının tam adı, hüquqi ünvanı, bank rekvizitləri, telefon və faks nömrələri;

12.1.2. sığortaya cəlb edilən elektron avadanlıq haqqında məlumat (həqiqi dəyəri, texniki göstəriciləri, istismar rejimi, yerləşdiyi yer, yerləşdiyi yerdə mühafizənin mövcudluğu və mövcud olduğu halda növü);

12.1.3. avadanlıqda istifadə olunan material məlumat daşıyıcılarının növü;

12.1.4. material məlumat daşıyıcılarında olan məlumat resurslarının növü və xüsusiyyətləri;

12.1.5. faydalanan şəxsin tam adı, telefon və faks nömrələri;

12.1.6. riskin müəyyənləşdirilməsinə təsir edən mühüm əhəmiyyət kəsb edən digər məlumatlar.

12.2. Sığortalı sığortaçının tələbi ilə sığortaya təqdim edilən elektron avadanlığın, material məlumat daşıyıcılarının siyahısını və aşağıda göstərilən digər sənədləri təqdim etməlidir:

12.2.1. texniki sənədlər (pasport);

12.2.2. maliyyə (mühasibat) sənədləri;

12.2.3. icarə, kirayə, elektron avadanlığın lizinə verilməsi haqqında müqavilənin sürəti;

12.2.4. elektron avadanlığın qəbul edilməsi haqda aktın sürəti;

12.2.5. elektron avadanlığın, material məlumat daşıyıcılarının, məlumat resurslarının sığorta dəyərinin müəyyən edilməsi üçün və sığorta obyektini təsvir edən digər zəruri sənədlər.

12.3. Sığorta müqaviləsinin bağlanması faktı bu Qaydalar əsasında hazırlanmış sığorta şərtləri əlavə edilməklə, sığortalıya verilən sığorta şəhadətnaməsi ilə təsdiq edilir.

12.4. Sığortalı tərəfindən təqdim edilən məlumatın məxfi olduğunu nəzərə alaraq tərəflərin razılığı ilə sığortalının fəaliyyəti və onun məlumat resursları ilə bağlı bu və digər maddələrdə sadalanmış məlumatlar belə məlumatları əldə etmə imkanı olan şəxslərin sayının məhdudlaşdırılması ilə sığortaçı tərəfindən işlənilmiş məlumat anketində əks etdirilə bilər.

12.5. Sığortalı elektron avadanlığın, material məlumat daşıyıcılarının, məlumat resurslarının sığortası ilə bağlı sığortaçı tərəfindən onun qarşısına qoyulan bütün sualları cavablandırmalıdır.

12.6. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortaçı sığortaya cəlb edilən əmlaka baxış keçirmək, material məlumat daşıyıcılarının növləri ilə, istifadə olunan məlumat resurslarının xüsusiyyətləri ilə tanış olmaq və zəruri hallarda sığorta dəyərinin müəyyən edilməsi məqsədi ilə ekspertiza təyin etmək hüququna malikdir.

12.7. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortalı ilə sığortaçı arasında aşağıda qeyd olunan mühüm şərtlər üzrə razılıq əldə edilməlidir:

12.7.1. sığorta obyektinin haqqında;

12.7.2. sığorta təminatı verilən risklər (sığorta riskləri və ya hadisələri) haqqında;

12.7.3. sığorta məbləğinin həcmi haqqında;

12.7.4. sığorta müddəti haqqında.

12.8. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta müqaviləsi ikitərəfli imzalandığı andan qüvvəyə minir və sığortaçının məsuliyyəti sığorta haqqı ödənilmədiyi gün saat 24⁰⁰-də başlayır.

12.9. Sığorta yalnız sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində baş verən sığorta hadisələrini əhatə edir.

12.10. Sığorta müqaviləsi, tərəflər arasında başqa cür razılaşdırılmamışdırsa, 2 aydan bir ilədən müddətə bağlanır.

Maddə 13. Sığorta müqaviləsi bağlanan zaman sığortalı tərəfindən bildirilməli olan faktlar

13.1. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortalı riskin baş vermə ehtimalının müəyyən edilməsi və mümkün itkilərin həcmi hesablanması üçün əhəmiyyət daşıyan və xəbərdar olduğu bütün faktları və halları bildirməyə borcludur.

13.2. Sığortalının məlumatının yalan, yanlış və yaxud yarımçıq olması hallarında sığortaçı sığorta müqaviləsini imzalamaqdan imtina edir və ya bunu öyrəndikdə və ya bu haqda sığortalı tərəfindən ona məlumat verildikdə:

13.2.1. sığortalı bunu qəsdən etmişdirsə, sığortaçı vəziyyəti öyrəndiyi andan etibarən 1 (bir) ay ərzində müqaviləni bir tərəfli qaydada ləğv edir və bu haqda sığortalının sığorta müqaviləsində göstərilmiş sonuncu ünvanına sifarişli məktub vasitəsilə məlumat göndərir. Bu halda sığorta haqqı sığortalıya qaytarılmır. Sığortalının öz öhdəliyini bu bənddə göstərilən qaydada pozması ilə sığorta müqaviləsi ləğv ediləndə keçən müddət ərzində baş vermiş sığorta hadisəsi arasında hər hansı əlaqə olarsa, sığortaçı, sığorta ödənişini verməkdən imtina edə bilər;

13.2.2. sığortalı bu hərəkəti bilmədən etmişdirsə, sığortaçı vəziyyəti öyrəndiyi tarixdən etibarən 1 ay ərzində müqaviləni ləğv edə bilər və ya həmin vaxt üçün sığorta haqqının fərqini almaqla müqaviləni davam etdirə bilər. Sığortalı tələb edilən sığorta haqqının fərqini 5 (beş) gün ərzində sığortaçıya ödəməzsə və ya ödəməyi yazılı şəkildə öhdəsinə götürməzsə, sığorta müqaviləsi ləğv edilmiş hesab olunur.

13.3. Sığortaçı tərəfindən tətbiq olunan ləğv etmə, bu haqda sığortalıya sifarişli məktub vasitəsilə məlumat göndərildiyi tarixdən 5 iş günü sonra, sığortalı tərəfindən tətbiq edilən ləğv etmə bu haqda sığortaçıya sifarişli məktub vasitəsilə məlumat göndərildiyi tarixdən sonrakı gün saat 24⁰⁰-də hüquqi qüvvəyə minir.

13.4. Sığortalının hərəkətində heç bir qəsd müəyyən edilmədiyi hallarda sığorta hadisəsi

13.4.1. sığortaçı vəziyyəti öyrənməmişdən əvvəl;

13.4.2. müqavilənin ləğv edilməsini tələb edə biləcəyi müddət ərzində, və yaxud;

13.4.3. müqavilənin ləğv edilməsi tələbinin hüquqi qüvvə qazanması üçün lazım olan müddət ərzində baş verərsə, sığortaçı, sığorta ödənişini sığortalının məlumatına əsasən hesablanan (sığortalı tərəfindən ödənilən) sığorta haqqı ilə həqiqətdə hesablanmalı (sığortalı tərəfindən ödənilməli) olan sığorta haqqı arasındakı nisbətə uyğun olaraq ödəyir.

Maddə 14. Sığorta müqaviləsinin Qaydalar üzərində üstünlüyü

14.1. Sığorta müqaviləsi imzalanarkən sığortalı və sığortaçı bu Qaydaların müəyyən müddəalarının dəyişdirilməsi və ya istisna edilməsi, həmçinin ona müəyyən əlavələr edilməsi barədə razılığa gələ bilirlər.

14.2. Tərəflərin imzaladığı bütün dəyişikliklər, əlavələr və düzəlişlər sığorta müqaviləsinin tərkib hissəsidir.

Maddə 15. Mühüm şərtlər

Sığorta müqaviləsində (şəhadətnaməsində) mühüm şərtlər müəyyən oluna bilər.

Maddə 16. Sığorta müddəti

Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta müqaviləsi, müqavilədə göstərilən başlanğıc və sona çatma tarixlərində Azərbaycan vaxtı ilə saat 24⁰⁰-da qüvvəyə minir və Azərbaycan vaxtı ilə saat 24⁰⁰-da qüvvəsini itirir.

Maddə 17. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi

17.1. Sığorta müqaviləsinə aşağıdakı hallarda vaxtından əvvəl xitam verilə bilər:

17.1.1. sığorta predmeti artıq mövcud olmadıqda;

17.1.2. sığortalı fiziki şəxs vəfat etdikdə və ya sığortalı hüquqi şəxs ləğv olunduqda;

17.1.3. sığortalanmış əmlak özgəninkiləşdirilərkən sığortaçı sığortalının hüquq və vəzifələrinin əmlakın yeni mülkiyyətçisinə, sahibinə və ya istifadəçisinə keçməsinə etiraz etdikdə. Sığortaçı sığortalının hüquq və vəzifələrinin əmlakın yeni mülkiyyətçisinə, sahibinə və ya istifadəçisinə keçməsinə etiraz etmədikdə, əlavə sığorta haqqı ödənilmədən sığorta müqaviləsi üzrə sığortalı dəyişdirilə bilər;

17.1.4. sığorta müqaviləsi qüvvəyə mindikdən sonra, sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalı aradan qalxdığı və sığorta riskinin mövcudluğu, səbəbi sığorta hadisəsi olmayan hallara görə başa çatdıqda;

17.1.5. sığortaçı sığortalı qarşısında öz öhdəliklərini tam həcmdə yerinə yetirdikdə;

17.1.6. sığortalı sığorta haqqını sığorta müqaviləsində müəyyən edilən qaydada ödəmədikdə;

17.1.7. məhkəmə tərəfindən sığorta müqaviləsinin etibarsız olduğu haqda qərar qəbul edildikdə;

17.1.8. sığortaçı və ya sığortalının təşəbbüsü ilə;

17.1.9. Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik aktları ilə nəzərdə tutulmuş digər hallarda.

17.2. Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu dövrdə sığortalı məhkəmənin qərarı ilə fəaliyyət qabiliyyəti olmayan hesab edilmişdirsə, yaxud onun fəaliyyət qabiliyyəti məhkəmənin qərarı ilə məhdudlaşdırılmışdırsa, sığortalının hüquq və vəzifələrini onun qəyyumu və ya himayəçisi həyata keçirir.

Maddə 18. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermə ilə bağlı xəbərdar etmə

18.1. Bu Qaydaların 17-ci maddəsində göstərilən hallarda sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi üçün əsas olan şərait yarandıqda, müqaviləyə xitam verilməsində maraqlı olan tərəf dərhal digər tərəfi bu haqda xəbərdar etməlidir.

18.2. Sığorta müqaviləsi ilə başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta müqaviləsinə sığortalının və ya sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verilərkən bu barədə bir tərəf digərinə 30 gün əvvəl (sığorta müqaviləsi beş ildən artıq müddətə bağlandıqda 60 gün, 3 aydan az müddətə bağlandıqda isə 5 iş günü əvvəl), tələbini əsaslandırıdığı yazılı bildiriş göndərməlidir.

Maddə 19. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermənin nəticələri

19.1. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) sığortalının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığortaçı həmin

müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla müqavilənin (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını qaytarır; əgər bu tələb sığortaçının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı həmin müqavilə üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) bütünlüklə sığortalıya qaytarır;

19.2. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, o, sığortalının (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) sığorta haqlarını bütünlüklə qaytarır; əgər bu tələb sığortalının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla, müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) sığortalıya qaytarır;

19.3. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək sığortaçı tərəfindən sığortalıya

19.3.1. ödənilmiş sığorta haqqına (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarına) bərabər və ya ondan çox miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, sığorta haqqı (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqları) sığortalıya qaytarılmır;

19.3.2. ödənilmiş sığorta haqqından (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarından) az miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, həmin sığorta haqqı məbləği ilə sığorta ödənişi məbləği arasındakı fərq miqdarında sığorta haqqının sığortalıya qaytarılması müvafiq olaraq bu Qaydaların 19.1 və 19.2 bəndlərində nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilir.

19.4. Sığorta müqaviləsi bu Qaydaların 17.2 bəndində müəyyən edilmiş məhkəmə qərarı əsasında xitam verilmiş hesab edildikdə, sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla, müqavilənin (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını, bu Qaydaların 19.3 bəndi nəzərə alınmaqla, sığortalının qanuni nümayəndəsinə qaytarır.

Maddə 20. Sığorta riskindəki dəyişikliklər

Əgər sığortalı bu Qaydaların 21.2.2 bəndinin «b» yarım-bəndində göstərilən müddət ərzində sığorta müqaviləsinə edilən dəyişikliklərlə razılaşdığını və yaxud əlavə sığorta haqqını ödəməyi öz öhdəsinə götürdüyünü yazılı şəkildə bildirməzsə, sığorta müqaviləsi bu cür xəbərdarlıq müddəti bitdiyi tarixdən qüvvədən düşmüş sayılır.

BÖLMƏ 6. TƏRƏFLƏRİN HÜQUQLARI VƏ VƏZİFƏLƏRİ

Maddə 21. Sığortaçının hüquqları və vəzifələri

21.1. Sığortaçı aşağıdakıları öhdəsinə götürür:

21.1.1. sığortalını sığorta müqaviləsinin şərtləri və bu sığorta Qaydaları ilə tanış etmək;

21.1.2. sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta şəhadətnaməsini və bu Qaydalar əsasında hazırlanmış sığorta müqaviləsinin şərtlərini sığorta haqqının ilk hissəsinin və ya tam ödənildiyi gün sığortalıya vermək;

21.1.3. sığortalı tərəfindən sığorta hadisəsinin baş vermə ehtimalının və mümkün itkilərin azal(dıl)masına yönəldilmiş tədbirlər həyata keçirildikdə, sığortalının məlumatı əsasında sığorta müqaviləsində bu vəziyyətlə əlaqədar dəyişikliklər etmək;

21.1.4. əmlakın sığorta dəyərinin artması ilə bağlı sığorta məbləğinin artdığı, bu Qaydalarla nəzərdə tutulmuş, lakin sığorta müqaviləsi ilə təminata daxil edilməmiş sığorta risklərinin çeşidinin genişləndirilməsi, eləcə də sığorta ödənişi həyata keçirildikdən sonra sığorta məbləğinin ilkin həcmində bərpa edilməsi ilə bağlı sığortalının ərizəsinə əsasən əlavə müqavilə rəsmiləşdirmək;

21.1.5. bu Qaydaların və sığorta müqaviləsinin şərtlərinə riayət etmək;

21.1.6. sığorta hadisəsi hesab edilə bilən hadisə baş verdikdə:

- hadisənin baş vermə şəraitini öyrənmək və onun sığorta hadisəsi olub-olmamasını təyin etmək üçün müvafiq zəruri tədbirlər həyata keçirmək;
- hadisənin sığorta hadisəsi olduğunu qəbul etdikdə, sığorta aktını tərtib etmək, dəymiş zərərin məbləğini müəyyənləşdirmək və sığorta ödənişinin məbləğini hesablamaq;
- hadisənin sığorta hadisəsi olduğunu qəbul etdikdə, sığorta müqaviləsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə sığorta ödənişini həyata keçirmək (və ya əsas olduğu halda sığorta ödənişindən imtina etmək);

21.1.7. peşəkar fəaliyyəti nəticəsində əldə etdiyi sığorta sirri hesab edilən məlumatları qorumaq, həmin məlumatları qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hallardan başqa digər şəxslərə yaymamaq.

21.2. Sığortaçı aşağıdakı hüquqlara malikdir:

21.2.1. sığorta müqaviləsi bağlanan zaman:

- sığorta riskinin qiymətləndirilməsi üçün zəruri olan (ərizə-anket forması, səlahiyyətli orqanların göstərişləri və sərəncamları və s. bu kimi) bütün sənədlərlə tanış olmaq;

21.2.2. sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində:

- a) istənilən vaxt sığortalanmış əmlakın mövcud olmasını və vəziyyətini, habelə sığortalı tərəfindən təqdim edilən məlumatların düzgünlüyünü yoxlamaq;
- b) sığorta müqaviləsi bağlanan zaman sığortalı tərəfindən bildirilən və riskin artmasına təsir edən (sığorta hadisəsinin baş vermə ehtimalını artıran) əhəmiyyətli hallarda dəyişiklik baş verdikdə və ya bu haqda məlumat aldıqda, 1 ay ərzində sığorta müqaviləsinin şərtlərində dəyişiklik etmək və/və ya artan riskə mütənasib olaraq əlavə sığorta haqqının ödənilməsinə tələb etmək. Əgər sığortalı (faydalanan şəxs) sığorta müqaviləsinin şərtlərində dəyişiklik edilməsinə və əlavə sığorta haqqının ödənilməsinə etiraz edərsə, sığortaçı dəyişikliyin baş verdiyi andan sığorta müqaviləsini ləğv etmək hüququna malikdir;
- c) sığortalının bu Qaydaların 22.1.2 bəndində göstərilmiş hallarda sığortaçıya bilərəkdən (qəsdən) yalan məlumat verməsi faktı müəyyən edilərsə, sığorta müqaviləsinin etibarsız hesab olunmasını tələb etmək;

21.2.3. sığorta hadisəsi hesab edilə bilən hadisə baş verdikdə:

- hadisənin səbəblərini və baş verdiyi şəraiti müstəqil araşdırmaq;
- itkilər haqqında sığortalının xəbərdarlığını gözləmədən zərərə məruz qalmış əmlaka baxış keçirmək. Sığortalının sığortaçının bu hərəkətlərinə mane olmaq hüququ yoxdur;
- zəruri tədbirləri görməklə sığortalanmış əmlakın xilas edilməsində və qorunub saxlanması iştirak etmək, eləcə də zəruri hallarda zərərin azaldılması üzrə yazılı tövsiyələr vermək. Lakin, sığortalanmış əmlakın xilas edilməsi və qorunub saxlanması üzrə sığortaçının və onun səlahiyyətli nümayəndələrinin hərəkətləri sığortalıya sığorta ödənişini almaq hüququnun tanınması üçün əsas vermir;
- hadisələrin baş verdiyi şəraiti və mümkün itkilərin həcmi müəyyən etmək məqsədilə bütün məlumatları, o cümlədən kommersiya sirri təşkil edən məlumatları sığortalıdan tələb etmək;
- sığortalıdan (faydalanan şəxsdən) və sorğu əsasında müvafiq səlahiyyətli orqanlardan sığorta hadisəsinin səbəbini və şəraitini göstərən rəsmi sənədlərin və aktların əslinin və ya surətlərinin təqdim edilməsini tələb etmək. Təqdim olunan məlumatlar əsasında itkilərin həcmi təyin etmək mümkün olmadıqda, kommersiya sirri təşkil edən məlumatlarla birlikdə digər məlumatları da tələb etmək;

21.2.4. sığortalının bu Qaydaların 22.1.3 bəndində nəzərdə tutulmuş öhdəliyini yerinə yetirməməsi ilə əlaqədar sığorta müqaviləsinin ləğv edilməsinin səbəb olduğu zərərlərin ödənilməsinə və sığorta müqaviləsinin ləğv edilməsini tələb etmək;

21.2.5. sığortalıdan (faydalanan şəxsdən) sığortalanmış əmlakın (və yaxud onun hər hansı bir hissəsinin) tam dəyəri miqdarında sığorta ödənişinin verilməsindən sonra zərərə məruz qalmış əmlakın (və yaxud onun müvafiq hissəsinin) və yaxud onun qalıqlarına olan mülkiyyət hüququnun sığortaçıya və yaxud onun təyin etdiyi şəxsə keçməsinin təmin edilməsini tələb etmək.

Maddə 22. Sığortalının hüquqları və vəzifələri

22.1. Sığortalı aşağıdakıları öhdəsinə götürür:

22.1.1. sığorta müqaviləsində göstərilmiş müddətdə sığorta haqqını sığortaçıya ödəmək;

22.1.2. sığorta müqaviləsi bağlanan zaman:

- özünə məlum olan və sığorta riskinin qiymətləndirilməsində mühüm əhəmiyyətə malik bütün hallar barədə sığortaçıını məlumatlandırmaq;
- sığorta obyektinə münasibətdə mövcud olan və ya bağlanma mərhələsində olan digər sığorta müqavilələri və onların şərtləri barədə məlumatı sığortaçıya təqdim etmək;
- elektron avadanlıqlara aid bu Qaydaların 12.2 bəndində qeyd edilmiş mövcud sənədlərin surətini sığortaçının sorğusu əsasında ona təqdim etmək;

22.1.3. sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində:

- bu Qaydaların 22.1.2 bəndində qeyd edilmiş hallardan, eləcə də sığortalanmış əmlakın hüquqi rejiminin (mülkiyyət, icarə, saxlanılma, sahiblik, girov, əmlakın digər şəxsin mülkiyyətinə keçməsi), onun istismar, istehsal texnologiyasının şərtlərinin dəyişməsi, yerləşdiyi yerin yenidən planlaşdırılması, yanğın təhlükəsizliyi tədbirlərin görülməsi və sair bu kimi sığorta riskinin dərəcəsini artıran hər hansı bir əhəmiyyətli kənara çıxmalar olduqda, bu barədə xəbərdar olduqdan sonra dərhal və ya ən gec 3 (üç) iş günü ərzində sığortaçıya xəbərdarlıq məktubu (bildiriş) göndərmək;
- sığortalanmış elektron avadanlığın təhlükəsizlik texnikası qaydalarına və ümumi qəbul edilmiş saxlanılma və istismar normalarına riayət etmək;

22.1.4. bu Qaydaların müddəalarına riayət etmək;

22.1.5. sığorta hadisəsi baş verdikdə:

- sığorta hadisəsinin səbəb olduğu zərərin qarşısını almaq və həcmnin azaldılması məqsədi ilə özündən asılı olan bütün ağılabatan və zəruri tədbirləri görmək, hadisə ilə əlaqədar müvafiq səlahiyyətli orqanları vaxtında xəbərdar etmək, sığorta hadisəsinin və onun baş verdiyi şəraitin rəsmiləşdirilməsi üçün tədbirlər görmək və sığorta hadisəsinin baş verməsindən xəbərdar olduğu andan etibarən dərhal və ya ən gec 3 (üç) iş günü ərzində sığortaçıya sığorta hadisəsi haqqında məlumat vermək və əgər belə göstərişlər sığortaçı tərəfindən bildiriləcəksə, sığortaçının bütün göstərişlərinə əməl etmək;
- sığorta hadisəsinin baş vermə səbəblərinin, onun səbəb olduğu nəticələrin müəyyənəşdirilməsi üçün bütün zəruri tədbirləri görmək və hadisə ilə əlaqədar səlahiyyətli orqanlara (polisə, yanğından mühafizə və sair orqanlara) və müvafiq qəza xidmətlərinə dərhal məlumat vermək;
- sığortaçının nümayəndəsi baxış keçirənə qədər elektron avadanlıqları (zədələnmiş və zədələnməmiş əmlakı) sığorta hadisəsindən sonra düşdüyü vəziyyətdə saxlamaq. Burada sığortalı elektron avadanlığın yerlərini yalnız təhlükəsizliyinin qorunması, zərərin azaldılması məqsədilə və ya sığortaçının razılığı ilə dəyişdirə bilər. Bu halda sığortalı onların vəziyyətini fotosəkil, videoçəkiliş və ya digər vasitələrlə qeyd etməyə borcludur;
- zədələnmiş əmlaka sərbəst və maneəsiz baxış keçirmək, sığorta hadisəsinin baş vermə səbəblərinin, onun səbəb olduğu zərərin həcmnin və başqa şəraitin müəyyənəşdirilməsi üçün sığortaçının nümayəndələrinə imkan vermək və müvafiq şəraiti yaratmaq;
- itkilər aşkarlandığı andan sığorta müqaviləsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə baş vermiş hadisənin səbəb və xüsusiyyətlərini, dəymiş zərərin həcmi təsdiq edən sənədləri, eləcə də bu hadisə ilə bağlı digər zəruri məlumatları sığortaçıya təqdim etmək. Burada sığortalıya dəyən zərərlərin sığorta hadisəsinin baş verməsi nəticəsində yaranması sübutlarının toplanması, eləcə də təqsirkar şəxslərin aşkarlanması sığortalının öz üzərinə düşür;
- təqsirkar şəxsə qarşı zərərin əvəzinin ödənilməsi tələbinin həyata keçirilməsi üçün mövcud qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş tədbirləri görmək;

22.1.6. vurulmuş zərərlərə görə təqsirkar üçüncü şəxs(lər)dən zərərin əvəzini aldığı andan etibarən dərhal və ya ən gec 3 (üç) gün ərzində sığortaçıya bu barədə məlumat vermək.

22.2. Sığortalı aşağıdakı hüquqlara malikdir:

22.2.1. sığorta müqaviləsi bağlanan zaman:

- kommersiya sirri olmayan sığortaçının maliyyə sabitliyi ilə bağlı məlumatı tələb etmək;
- sığorta müqaviləsinin şərtləri ilə tanış olmaq;

22.2.2. sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində:

- sığorta müqaviləsi itirildikdə, onun dublikatını almaq;
- Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi və bu Qaydalar ilə nəzərdə tutulmuş qaydada sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermək;

- sığorta dəyərindən az məbləğə sığortalanmış əmlakın sığorta məbləğinin sığorta dəyərində artırılması üçün sığorta müqaviləsinə (şəhadətnaməsinə) əlavənin edilməsini tələb etmək;

22.2.3. sığorta hadisəsi hesab edilə bilən hadisə baş verdikdə:

- hadisənin baş verməsi, itkilərin həcmi və sığorta ödənişi məbləğinin müəyyən edilməsi məsələləri ilə bağlı ekspert və vəkillərini təyin etmək;
- sığorta müqaviləsinin şərtlərinə və bu Qaydalara uyğun olaraq sığorta ödənişini almaq;

22.2.4. sığorta müqaviləsi üzrə üzərinə götürdüyü öhdəliklərin yerinə yetirməsini sığortaçıdan tələb etmək;

22.2.5. yenidən təşkili zamanı (və ya digər əsaslarla) sığortacını bu haqda xəbərdar etməklə sığorta müqaviləsi üzrə hüquq və vəzifələrini hüquqi varisinə vermək.

BÖLMƏ 7. SİĞORTA HADİSƏSİ VƏ ÖDƏNİLƏN ZƏRƏRLƏR

Maddə 23. Sığorta hadisəsi baş verdikdə sığortaçının hərəkətləri

23.1. Sığortalı tərəfindən baş vermiş hadisə haqqında bildiriş və ərizə daxil olduqda, sığortaçı aşağıda qeyd olunan tədbirləri görür:

23.1.1. sığorta hadisəsi hesab edilə bilən hadisənin baş vermə faktını müəyyən edir; sığortalının ərizəsində əks olunmuş məlumatların (hadisənin baş verdiyi vaxt, şərait və sair) sığorta müqaviləsinin və bu Qaydaların şərtlərinə uyğunluğunu yoxlayır; zərərə səbəb olmuş hadisənin yaranma səbəblərini (müvafiq təşkilatların sənədlərinə əsasən) müəyyən edir; baş vermiş hadisənin və dəymiş zərərin sığorta təminatına daxil edilib-edilməməsini yoxlayır; hadisənin baş vermə faktının təyin edilməsi məqsədilə ekspertlərin, qəza komissarlarının cəlb edilməsi zərurətini müəyyənləşdirir;

23.1.2. baş vermiş hadisənin sığorta hadisəsi olduğunu qəbul etdikdə zərərin və sığorta ödənişinin həcmi müəyyən edir, sığorta hadisəsi haqqında akt (sığorta aktı) tərtib edir və bunları nəzərə alaraq sığorta ödənişi haqda qərar qəbul edir.

23.2. Baş vermiş hadisə haqqında bütün zəruri sənədlər və məlumatlar toplandıqdan sonra, sığortaçı bütün bunları təhlil edir və hadisənin sığorta hadisəsi olduğunu qəbul etmək və sığorta ödənişinin həyata keçirilməsi və yaxud sığorta ödənişindən imtina etmək haqda qərar qəbul edir.

23.3. Sığortaçı hadisənin sığorta hadisəsi olduğunu qəbul etdikdə və tərəflər arasında məhkəmə mübahisəsi olmadığı halda o, sığortalının ərizəsi və təqdim etdiyi sənədlərə, eləcə də əlavə olaraq əldə etdiyi materiallara əsasən sığorta aktını tərtib edir. Sığorta aktında sığorta hadisəsinin baş vermə şəraiti, zərərin hesablanması əsasları, sığortalıya ödənilməli olan sığorta ödənişi məbləği əks olunur.

23.4. Sığortalının ərizəsi yoxlanılarkən ərz edilən itkilərin baş verməsinə səbəb sığorta hadisəsi olmadığı aşkarlandığı halda sığorta aktı tərtib olunmur. Bu halda sığorta aktının hansı səbəblərdən tərtib edilmədiyi göstərilməklə sığortaçı ilə sığortalı arasında istənilən formada sənəd tərtib edilir və ya sığortaçı sığortalıya baş vermiş hadisənin sığorta hadisəsi olmadığı hesab etməsi və sığorta ödənişindən imtina qərarının qəbul etməsi səbəblərini göstərməklə yazılı məktub göndərir.

Maddə 24. Sığorta obyektinə dəyən zərər

24.1. Hadisənin sığorta hadisəsi olduğu qəbul edildikdə zərər məbləği sığortaçı tərəfindən aşağıdakı kimi müəyyənləşdirilir:

24.1.1. **sığortalanmış əmlak tam məhv olduqda** – sığorta müqaviləsi ilə müəyyən edilmiş sığorta məbləği həcmində.

Zərər çəkmiş əmlakın bərpasının xərcləri onun həqiqi dəyərinə bərabər və ya artıq olduqda, əmlak tam məhv olmuş hesab edilir.

24.1.2. **sığortalanmış əmlak zədələndikdə** – sığorta müqaviləsi ilə müəyyən edilmiş sığorta məbləğindən çox olmayaraq, sığorta müqaviləsinin bağlandığı ana olan mövcud qiymətlərə əsasən hesablanmış onun bərpası xərcləri.

Bərpa xərclərinə aşağıdakılar daxildir:

- Zədələnmiş əmlakın bərpası zamanı dəyişdirilən materialların (hissələrin, detalların, sxemlərin, qovşaqların) köhnəlməsini nəzərə alaraq əvvəlki vəziyyətinə gətirilməsi üçün zəruri olan materiallara çəkilən xərclər;
- Zədələnmiş və/və ya məhv olmuş əmlakın bərpası üzrə zəhmət haqqı xərcləri;

– Zədələnmiş əmlakın yerində bərpa edilməsi mümkün olmadığı halda onun sökülüb və yenidən quraşdırılması, materialların təmir yerinə və geri daşınması xərcləri, eləcə də bərpa üçün zəruri olan xərclər.

Bərpa xərclərinə aşağıdakılar daxil edilmir:

- Sığortalanmış əmlakın yenidən qurulması, yenidən təchiz edilməsi, dəyişdirilməsi və/və ya yaxşılaşdırılması;
- Müxtəlif detalların (konstruksiyaların), hissələrin, onların köhnəlmə və ya texniki nasazlıq nəticəsində əvəz olunması, müvəqqəti (köməkçi) təmiri və ya bərpası ilə bağlı xərclər;
- Sığorta hadisəsindən asılı olmayaraq hər hansı bir halda tələb olunan profilaktiki təmir və texniki xidmət xərcləri;
- İşlərin təcili görülməsi, təcili çatdırılma ilə bağlı əlavə xərclər;
- Tələb olunduğundan artıq görülmüş və/və ya sığorta hadisəsi ilə bağlı olmayan digər xərclər.

Sığorta hadisəsi baş verdiyi günə təmir zamanı dəyişdirilən materialların həqiqi dəyərini və yenisinin qiymətlərini nəzərə alınaraq, bərpa xərcləri məbləğindən köhnəlmə xərcləri tutulur.

24.2. Sığorta hadisəsi baş verdiyi halda sığortalının sığortalanmış əmlakın (elektron avadanlığın, material məlumat daşıyıcıların, məlumat resurslarının) xilas edilməsi ilə bağlı faktiki olaraq çəkdiyi ağılabatan və zəruri xərclər həcmində.

Maddə 25. Zərərlərin azaldılması məqsədilə çəkilən xərclər

25.1. Sığortalanmış əmlakın (elektron avadanlığın, material məlumat daşıyıcılarının, məlumat resurslarının) xilas edilməsi məqsədilə sığortalı tərəfindən çəkilən ağılabatan və zəruri xərclər sığortalı tərəfindən təqdim olunmuş çəkilmiş xərcləri təsdiq edən müvafiq sənədlər (hesablar, qəbzlər, fakturalar, qaimələr, ödəniş sənədləri və sair) əsasında digər zərərlərlə birlikdə sığorta məbləğindən (sığorta məbləğinin bir hissəsindən) çox olmayaraq (hər bir halda 5 %-dən yuxarı olmamaqla) bu xərclərin həcmi həddində müəyyənləşir.

25.2. Sığortaçı zərərlərin qarşısını almaq və ya azaltmaq məqsədilə bilərəkdən sığortalının mümkün (səmərəli) və ağılabatan tədbirləri görməməsi nəticəsində ortaya çıxan zərərlərin əvəzini ödəmək öhdəliyi daşımır.

Maddə 26. Sığorta hadisəsinin araşdırılması məqsədilə çəkilən xərclər

Sığorta hadisəsinin səbəblərinin və şəraitinin aydınlaşdırılması, zərərlərin həcmının müəyyən edilməsi üçün çəkilən zəruri xərclər, bu xərclərin digər xərclərlə birlikdə sığorta məbləğini aşmaması şərtilə sığortaçı tərəfindən ödənilir.

BÖLMƏ 8. SIĞORTA ÖDƏNİŞİ

Maddə 27. Sığorta ödənişinin verilməsi üçün tələb olunan sənədlər

27.1. Sığorta hadisəsi hesab edilə bilən hadisənin baş verməsi ilə bağlı tərəflər arasında məhkəmə mübahisəsi yoxdursa, sığortalı hadisənin baş verdiyi gündən 3 (üç) iş günündən gec olmayaraq hadisənin baş vermə şəraitini və səbəblərini, dəymiş zərərin ehtimal edilən həcmi təsvir etməklə sığortaçıya ərizəsini (sığorta tələbini) təqdim edir.

Ərizəyə sığorta müqaviləsi və sığortaçının tələbi ilə aşağıda qeyd olunan sənədlər əlavə edilməlidir:

Elektron avadanlığın aşağıdakılar nəticəsində məhv olduğu (itirildiyi) və ya zədələndiyi halda:

27.1.1. *Yanğın, partlayış* – yanğın və hüquq-mühafizə orqanlarının aktları, yanğın-texniki ekspertizanın rəyi, qəza-texniki xidmətlərinin, dövlət və təşkilatdaxili strukturların aktları, rəyləri; sığortalanmış əmlakın yerləşdiyi yerin Azərbaycan Respublikası Fövqəladə Hallar Nazirliyi Dövlət Yanğın Nəzarəti Xidmətinin inspektorunun həmin yerə keçirdiyi son baxışının tarixi göstərməklə, yanğın təhlükəsizlik dərəcəsini təsdiq edən məlumatları, qaz istismarı idarəsinin qəza xidmətinin bilavasitə sığorta yerinin yaxınlığında yerləşən partlama təhlükəli obyektləri araşdırması haqda aktı; zərərin dərəcəsini göstərməklə zərər çəkmiş (məhv olmuş) əmlakın siyahısını, baş vermiş hadisənin şəraitindən asılı olaraq sığortaçı tərəfindən hər bir hal üçün konkret müəyyən edilən, hadisənin baş vermə faktını və dəymiş zərərin həcmi təsdiq edən digər sənədlər;

27.1.2. *Su kəmərlərində, kanalizasiya şəbəkələrində və istilik sistemində qəza*, eləcə də yanğınsöndürmə sisteminin qəfil xarab olması və ya işə düşməsi – əmlakın yerləşdiyi obyektdə su kəmərlərinin, kanalizasiya şəbəkələrinin və istilik sistemlərinin, eləcə də yanğınsöndürmə sisteminin yoxlanılması aktı; qəza-texniki xidmətlərinin, dövlət və təşkilatdaxili strukturların aktları, rəyləri; zərərin dərəcəsini göstərməklə zərər çəkmiş (məhv olmuş) əmlakın siyahısını, baş vermiş hadisənin

şəraitindən asılı olaraq sığortaçının hər bir hal üçün konkret olaraq müəyyən etdiyi, hadisənin baş vermə faktını və dəymiş zərərin həcmi təsdiq edən digər sənədlər;

27.1.3. *Elektron avadanlığın yerləşdiyi obyektin enerji təchizatında baş vermiş qəza* – qəza xidmətləri və təşkilatdaxili ekspert komissiyaları daxil olmaqla, sahə enerji təchizat xidmətinin rəyi; zərərin dərəcəsini göstərməklə zərər çəkmiş (məhv olmuş) əmlakın siyahısını, baş vermiş hadisənin şəraitindən asılı olaraq sığortaçının hər bir hal üçün konkret olaraq müəyyən etdiyi, hadisənin baş vermə faktını və dəymiş zərərin həcmi təsdiq edən digər sənədlər;

27.1.4. *Üçüncü şəxslərin qeyri-qanuni hərəkətləri* – hüquq-mühafizə və istintaq orqanları, prokurorluğun rəyləri, mühafizə sisteminin mövcudluğunu və mövcud olduğu halda onun xüsusiyyətlərini təsdiq edən sənədlər (mühafizə təşkilatları ilə müqavilələr), baş vermiş hadisənin şəraitindən asılı olaraq sığortaçının hər bir hal üçün konkret olaraq müəyyən etdiyi, hadisənin baş vermə faktını və dəymiş zərərin həcmi təsdiq edən digər sənədlər;

27.1.5. *Terror aktları* - hüquq-mühafizə və istintaq orqanları, prokurorluğun, Azərbaycan Respublikası FHN-nin bolmələrinin rəyləri, zərərin həcmi təsdiq edən sənədlər, baş vermiş hadisənin şəraitindən asılı olaraq sığortaçının hər bir hal üçün konkret olaraq müəyyən etdiyi, hadisənin baş vermə faktını və dəymiş zərərin həcmi təsdiq edən digər sənədlər;

27.1.6. *Konstruktiv çatışmamazlıqlar* – elektron avadanlığın texniki sənədləri, elektron avadanlığın stenddə və ya digər ilkin sınaqları, baxış keçirilməsi haqda aktlar; qəza-texniki xidmətlərinin, dövlət və təşkilatdaxili strukturların aktları, rəyləri; qovşaqları, blokları, aqreqatları və sair hissələri göstərməklə həmin avadanlıqda aşkar edilmiş konstruktiv çatışmamazlıqların siyahısı və xüsusiyyətləri, baş vermiş hadisənin şəraitindən asılı olaraq sığortaçının hər bir hal üçün konkret olaraq müəyyən etdiyi, hadisənin baş vermə faktını və dəymiş zərərin həcmi təsdiq edən digər sənədlər;

27.1.7. *Xidməti personalın düşünülməmiş səhvləri* - qəza-texniki xidmətlərinin, dövlət və təşkilatdaxili komissiyaların aktları, rəyləri, zərərin dərəcəsini göstərməklə zərər çəkmiş (məhv olmuş) əmlakın siyahısını, buraxılmış səhvlərin xüsusiyyətlərini və səbəblərini göstərməklə personal tərəfindən buraxılmış düşünülməmiş səhvləri haqda izahatları, baş vermiş hadisənin şəraitindən asılı olaraq sığortaçının hər bir hal üçün konkret olaraq müəyyən etdiyi, hadisənin baş vermə faktını və dəymiş zərərin həcmi təsdiq edən digər sənədlər;

27.1.8. *Təbii fəlakətlər* – hidrometeorologiya xidmətinin bölgə üzrə nümayəndəliyinin, dövlət və təşkilatdaxili komissiyaların və ekspertlərin, səlahiyyətli orqanların, Azərbaycan Respublikası FHN-nin bolmələrinin rəyləri, aktları, baş vermiş hadisənin şəraitindən asılı olaraq sığortaçının hər bir hal üçün konkret olaraq müəyyən etdiyi, hadisənin baş vermə faktını və dəymiş zərərin həcmi təsdiq edən digər sənədlər;

27.1.9. *Digər risklər* (sığortalıya və ya faydalanan şəxsə məxsus olmayan və onlar tərəfindən istifadə olunmayan nəqliyyat vasitələrinin vurması; uçan aparatların, onların qırıntılarının və ya daşdıqları yüklərin düşməsi) - qəza-texniki xidmətlərinin, dövlət, təşkilatdaxili, texniki və digər ekspert komissiyalarının, Dövlət Yol Polisinin, Azərbaycan Respublikası FHN-nin xüsusişədirilmiş bolmələrinin, hüquq-mühafizə orqanlarının aktları, rəyləri, hava gəmilərinin uçuşlarının təhlükəsizliyini təmin edən xidmətlərin və hava nəqliyyatında baş vermiş hadisə və toqquşmaları araşdıran komissiyaların sənədləri, zərərin dərəcəsini göstərməklə zərər çəkmiş (məhv olmuş) əmlakın siyahısını, baş vermiş hadisənin şəraitindən asılı olaraq sığortaçı tərəfindən hər bir hal üçün konkret müəyyən edilən, hadisənin baş vermə faktını və dəymiş zərərin həcmi təsdiq edən digər sənədlər.

Material məlumat daşıyıcılarının və məlumat resurslarının aşağıdakılar nəticəsində məhv olduğu və ya zədələndiyi halda:

27.1.10. *Yanğın (o cümlədən ildırım vurması), su kəmərlərinin, kanalizasiya şəbəkələrinin və istilik sistemində qəza, o cümlədən yanğınsöndürmə sisteminin (sprinkler sisteminin) onun qəfil və qoşulması zərurəti olmadan işə düşməsi, qısa qapanma gərginliyi və elektrik enerjisinin qəfil kəsilməsi daxil olmaqla enerji təchizatı sistemində qəza* – yanğın və hüquq-mühafizə orqanlarının aktları, yanğın-texniki ekspertizasının rəyi, sığortalanmış material məlumat daşıyıcılarının və məlumat resurslarının yerləşdiyi yerin Azərbaycan Respublikası Fövqəladə Hallar Nazirliyi Dövlət Yanğın Nəzarəti Xidmətinin inspektorunun həmin yerə keçirdiyi son baxışın tarixi göstərməklə yanğın təhlükəsizliyi dərəcəsini təsdiq edən məlumatları, sığortalanmış material məlumat daşıyıcılarının və məlumat resurslarının yerləşdiyi obyektə su kəmərlərinin, kanalizasiya şəbəkələrinin və istilik sistemlərinin, eləcə də yanğınsöndürmə sisteminin yoxlanılması haqqında aktları, qəza xidmətləri, dövlət və

təşkilatdaxili ekspert komissiyaları daxil olmaqla, sahə enerji təchizat xidmətinin rəyi, baş vermiş hadisənin şəraitindən asılı olaraq sığortaçı tərəfindən hər bir hal üçün konkret müəyyən edilən, hadisənin baş vermə faktını və dəymiş zərərin həcmi təsdiq edən digər sənədlər.

27.1.11. *Sığortalının əməkdaşlarının və ya üçüncü şəxslərin qeyri-qanuni hərəkətləri* – hüquq-mühafizə orqanlarının materialları, material məlumat daşıyıcılarının və məlumat resurslarının istismarı zamanı istifadə olunan texnoloji prosesi təsvir edən sənədlər, müstəqil ekspertlərin və ekspert komissiyalarının rəyləri, məlumatların qorunması üzrə rəsmi orqanın sənədləri, qeyri-qanuni hərəkətlər baş verməsindən əvvəlki vaxt ərzində sığortalının əməkdaşlarının hərəkətlərini təsdiq edən sənədlər, personalın baş vermiş hadisənin səbəbləri və xüsusiyyətləri haqqında yazılı izahatları, ehtimal edilən itkilərin hesabatları, sığortalanmış material məlumat daşıyıcıların və məlumat resurslarının istifadə olunduğu məlumat sisteminin işləmə prosesində tətbiq edilən məlumatın qorunma sistemini təsvir edən sənədlər, baş vermiş hadisənin şəraitindən asılı olaraq sığortaçı tərəfindən hər bir hal üçün konkret müəyyən edilən, hadisənin baş vermə faktını və dəymiş zərərin həcmi təsdiq edən digər sənədlər.

27.1.12. *Elektron avadanlığın (material məlumat daşıyıcılarının) konstruktiv çatışmamazlığı* – elektron avadanlığa və material məlumat daşıyıcılarına aid texniki sənədlər, material məlumat daşıyıcılarının istifadə edildiyi elektron avadanlığın stenddə və ya digər keçirilmiş ilkin sınaqları və baxış keçirilməsi haqqında aktlar; qəza-texniki xidmətlərinin, dövlət və təşkilatdaxili strukturların aktları, rəyləri; istifadə olunan material məlumat daşıyıcılara münasibətdə elektron avadanlıqda aşkar edilmiş konstruktiv çatışmamazlıqların siyahısı və xüsusiyyətləri, hadisənin şəraitindən asılı olaraq sığortaçı tərəfindən hər bir hal üçün konkret müəyyən edilən, hadisənin baş vermə faktını və dəymiş zərərin həcmi təsdiq edən digər sənədlər.

27.1.13. *Xidməti personalın elektron avadanlığın (material məlumat daşıyıcıların) istismarı və ya onlara xidmət edərkən düşünülməmiş səhvləri* - qəza-texniki xidmətlərinin, dövlət və təşkilatdaxili komissiyaların aktları, rəyləri; material məlumat daşıyıcıların və məlumat resursların istifadə olunması ilə elektron avadanlığın istismarı üzrə iş təlimatları, zədələnmə dərəcəsini göstərməklə zədələnmiş (məhv olmuş) əmlakın siyahısı, buraxılmış səhvlərin xüsusiyyətlərini və səbəblərini göstərməklə personal tərəfindən buraxılmış düşünülməmiş səhvləri haqda izahatları, baş vermiş hadisənin şəraitindən asılı olaraq sığortaçı tərəfindən hər bir hal üçün konkret müəyyən edilən, hadisənin baş vermə faktını və dəymiş zərərin həcmi təsdiq edən digər sənədlər.

27.1.14. Material məlumat daşıyıcıları və məlumat resursları təbii fəlakətlər (tufan, fırtına, zəlzələ, yer sürüşməsi və sair) və digər risklər (sığortalıya və ya faydalanan şəxsə məxsus olmayan və onlar tərəfindən istifadə olunmayan nəqliyyat vasitələrinin vurması; uçan aparatların, onların qırıntılarının və ya daşdıqları yüklərin düşməsi) nəticəsində zədələndikdə və ya məhv olduqda, bu Qaydaların 27.1.8 və 27.1.9 bəndlərində göstərilən sənədlər təqdim edilir.

27.2. Sığortalı tərəfindən təqdim edilən sənədlər hadisənin təhlili və müvafiq qərar qəbul etmək üçün kifayət etmədiyi halda sığortaçı əlavə olaraq zəruri (mühasibat, bank və baş vermiş hadisəyə aidiyyəti olan digər) sənədləri, məlumatları və müvafiq izahatları sığortalıdan tələb etmək; zəruri hallarda baş vermiş hadisənin şəraitinə dair ekspertiza keçirilməsi ilə bağlı ekspertləri dəvət etmək; baş vermiş hadisə haqqında daha dolğun məlumat almaq məqsədilə hadisə ilə bağlı hüquq-mühafizə orqanlarına, o cümlədən polisə, istintaq orqanlarına, prokurorluğa, yanğından mühafizə xidmətinə, Azərbaycan Respublikası FHN-nin xilasetmə xidmətinə, texniki-qəza xidmətinə, qaz idarəsinin qəza xidmətinə, hidrometeorologiya xidmətinə, ekspert komissiyalarına, elmi-təhqiqat təşkilatlarına, məlumat sistemlərinin işlənilməsi və kompüter məlumatının mühafizəsi sistemləri xidmətlərinə, hadisənin baş vermə şəraiti haqda məlumata malik olan digər təşkilatlara sorğular göndərmək, eləcə də müstəqil olaraq hadisənin baş vermə səbəblərini və şərtlərini araşdırmaq hüququna malikdir. Bununla yanaşı sığortaçı baş vermiş hadisənin səbəblərindən, xüsusiyyətlərindən və nəticələrindən asılı olaraq onun bütün baş vermə şəraitini aşkar etmək məqsədilə digər tədbirləri də həyata keçirmək hüququna malikdir.

27.3. Zəruri hallarda hadisənin baş vermə səbəblərinin və zərərin həcmi müəyyən edilməsi ilə bağlı işlərin aparılması sığortaçı tərəfindən xüsusişədirilmiş müəssisələrə (müstəqil ekspertlərə, qiymətləndirmə müəssisələrinə, qəza komissarlarına) həvalə edilə bilər.

Maddə 28. Sığorta ödənişinin hesablanması və verilməsi qaydası

28.1. Sığortalanmış maraqlara vurulan zərərlərin həcmi müəyyən olunduqdan sonra sığorta ödənişinin hesablanması aşağıdakı yollarla həyata keçirilir:

28.1.1. qismən sığorta zamanı - vurulmuş zərərlərə sığorta məbləğinin sığorta dəyərində olan nisbətində təminat verilir;

28.1.2. ilkin zərər şərti zamanı - sığorta məbləğindən artıq olmamaqla, avadanlığa dəyən zərər məbləği həcmində.

28.2. Sığorta hadisəsinin baş verdiyi tarixdə sığorta obyektinə münasibətdə eyni risklərdən digər sığortaçılarla bağlanmış sığorta müqavilələri qüvvədə olmuşdursa, sığortaçı, sığorta ödənişini sığortaçı ilə bağlanmış sığorta müqaviləsi üzrə sığorta məbləğinin sığortalının qüvvədə olan bütün sığorta müqavilələrinin sığorta məbləğlərinin cəminə olan nisbətində həyata keçirir.

28.3. Sığorta müqaviləsində azadolma məbləği nəzərdə tutulduqda - azadolma məbləği çıxılmaqla zərərlərə təminat verilir.

28.4. Sığorta müqaviləsi üzrə sığorta ödənişlərinin ümumi məbləği sığorta müqaviləsi ilə müəyyən edilmiş sığorta məbləğini aşma bilməz.

28.5. Zədələnmiş hissələrin təmir olunması mümkün olduğu və belə təmirin sığortalanmış əmlakın təhlükəsiz istismarına heç bir təhlükə yaratmadığı halda, həmin zədələnmiş hissə yenisi ilə əvəz edilsə, sığortaçı zərər məbləğini onların əvəz edilməsi xərcindən yüksək olmaması şərti ilə onların təmir xərci əsasında hesablayır.

28.6. Zədələnmiş elektron avadanlığın köməkçi və ya müvəqqəti təmiri keçirildiyi halda, sığortaçı köməkçi, müvəqqəti və son təmir üzrə zərər məbləğini belə köməkçi və ya müvəqqəti təmir həyata keçirilmədiyi halda, bərpa xərclərindən yüksək olmayan məbləğ çərçivəsində müəyyən edir.

28.7. Zərər, qismən belə zərərin yaranmasında təqsirkar olan şəxs tərəfindən ödənilərsə, sığortaçı həmin şəxsin ödədiyi məbləği nəzərə alaraq sığorta ödənişini həyata keçirir.

28.8. Sığortaçı ilə sığortalı arasında yaranmış mübahisə məhkəmə yolu ilə həll edildikdə, dəymiş zərərin məbləği sığorta məbləğindən artıq olmayaraq məhkəmənin hüquqi qüvvəyə minmiş qərarı ilə müəyyən edilir.

28.9. Sığorta hadisəsi nəticəsində baş vermiş itkilərin məbləği ilə bağlı sığortalı ilə sığortaçı arasında yaranmış mübahisələr, eləcə də aşağıda qeyd olunan qaydada yaradılmış ekspert komissiyası tərəfindən həll edilə bilər. Tərəflərin hər biri öz ekspertini təyin edir və bu haqda digər tərəfi məlumatlandırır. Bu ekspertlərin yekdilliklə qəbul etdiyi qərar hər iki tərəf üçün məcburidir. Ekspertlər arasında mübahisə yarandıqda onlar ekspert komissiyasının sədri olan üçüncü bir ekspert seçirlər və ekspert komissiyası səs çoxluğu prinsipinə əsasən qərar qəbul edir. Hər bir tərəf dəvət etdiyi öz ekspertinin xərclərini ödəyir. Ekspert komissiyasının sədrinin xərcləri hər iki tərəf arasında bərabər bölünərək ödənilir. Sığortalı sığortaçının hadisəni sığorta hadisəsi kimi qəbul etməməsi qərarı ilə razılaşmayaraq, ekspertiza təyin etdikdə və ekspertizanın nəticələri sığortaçının qərarını təsdiq edərsə, ekspertiza xərcləri sığortalı tərəfindən ödənilir.

28.10. Baş vermiş hadisə sığorta hadisəsi hesab olunduğu halda, sığorta ödənişi sığortaçı tərəfindən sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq aşağıda qeyd olunan sənədlərə əsasən həyata keçirilir:

28.10.1. sığortalının sığorta ödənişi ilə bağlı ərizəsi (sığorta tələbi);

28.10.2. sığorta aktı;

28.10.3. hadisənin baş vermə faktını və dəymiş zərərin həcmi təsdiq edən sənədlər;

28.10.4. mübahisələr məhkəmə yolu ilə həll edildikdə, məhkəmənin qüvvəyə minmiş qərarı;

28.10.5. sığorta müqaviləsi bağlanarkən tərəflər arasında razılaşdırılmış digər sənədlər.

28.11. Sığortaçı sığorta ödənişini sığorta aktı imzalandıqdan və ya məhkəmənin qərarı hüquqi qüvvəyə mindikdən sonra 15 iş günü ərzində həyata keçirir.

28.12. Sığortaçı sığorta ödənişini sığorta müqaviləsi ilə müəyyən olunmuş müddətdə ödəmədikdə, hər gecikdirilmiş gün üçün sığorta ödənişi məbləğinin 0.1 faizi həcmində dəbbə pulu ödəyir.

28.13. İddia müddəti ərzində bu Qaydalara və ya qanunvericiliklə sığortalının sığorta ödənişi hüququndan tam və ya qismən məhrum olmasına səbəb olan amillər aşkar edilsə, o 15 iş günü ərzində sığorta ödənişi məbləğini və ya onun hissəsini sığortaçıya qaytarmağa borcludur.

Maddə 29. Sığortaçının bərpa metodunu seçmək hüququ

29.1. Sığortaçı öz seçiminə əsasən təkbaşına və ya digər sığortaçılarla birlikdə zərərin əvəzini ödəmək yerinə məhv olmuş və ya zərərə məruz qalmış əmlakı və yaxud onun hər hansı hissəsini bərpa edə və ya başqası ilə əvəz edə bilər. Lakin, sığortaçı bərpa işləri həyata keçirilərkən zədələnmiş əmlakın hadisədən əvvəlki vəziyyətinə qaytarılmasına çəkilə biləcək real xərclərdən daha çox ödəmək öhdəliyi daşımadığı kimi, bütün bu xərclər də ümumi sığorta məbləğini aşma bilməz.

29.2. Sığortaçı hər hansı əmlakı bərpa və ya əvəz etmək qərarına gələrsə, sığortalı öz hesabına sığortaçının tələb etdiyi plan, layihə, parametr, ölçü və digər zəruri məlumat və sənədləri ona təqdim etməlidir. Bərpa və ya əvəz etmək məqsədilə sığortaçının heç bir hərəkəti onun bu barədə son qərarı kimi qəbul edilməməlidir.

29.3. Əgər sığortaçı hər hansı yerli hakimiyyət orqanlarının təlimatlarına və ya başqa təlimatlara əsasən sığortalanmış əmlakı bərpa və ya təmir edə bilməzsə, sığortaçı belə əmlakın öz əvvəlki vəziyyətinə qaytarılması üçün həmin təlimatlara zidd olmayan və lazım olan qanuni və real məbləği ödəmək öhdəliyi daşıyır.

Maddə 30. Sığorta ödənişinin verilməsindən imtina

30.1. Aşağıdakı hallarda sığortaçı sığortalıya sığorta ödənişini verməkdən imtina etmək hüququna malikdir:

30.1.1. sığortalının (faydalanan şəxsin) sığorta hadisəsinin baş verməsinə yönəldilmiş qəsd hərəkətləri (hərəkətsizliyi) nəticəsində sığorta hadisəsi baş verdikdə;

30.1.2. sığortalının risklə əlaqədar ona məlum olan məlumatları vermədikdə və ya riskin dərəcəsini və yaxud sığorta hadisəsi ilə bağlı şəraiti müəyyən etmək üçün mühüm əhəmiyyət daşıyan hallar barədə qəsdən yanlış məlumatlar verdikdə;

30.1.3. bu Qaydaların 22.1.5-ci maddəsinin tələblərinə əməl edilməməsi nəticəsində sığortaçının hadisənin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması ilə əlaqədar olaraq onun mənafeləri əhəmiyyətli dərəcədə pozulduqda;

30.1.4. yerinə yetirilmədiyi təqdirdə sığorta hadisəsinin baş verməsinə və ya zərərlərin həcmi artmasına gətirib çıxarmış, yaxud da sığorta hadisəsinin şəraitinin düzgün aydınlaşdırılması imkanlarını pozmuşdursa, sığortalı tərəfindən sığorta müqaviləsinə, bu Qaydalara və ya qanunvericiliyə əsasən ona həvalə edilən öhdəlik və şərtlərə əməl edilmədikdə;

30.1.5. sığorta müqaviləsi üzrə hər hansı bir iddia ortaya çıxan zaman sığorta obyektinin digər sığorta şirkəti tərəfindən eyni risklərdən sığortalandığı müəyyən edildikdə;

30.1.6. sığortalının (faydalanan şəxsin) baş vermiş sığorta hadisəsi ilə bilavasitə əlaqəli olan cinayət əməlləri nəticəsində sığorta hadisəsi baş verdikdə;

30.1.7. sığortalının sığortaçıya sığorta obyektini haqqında bilərəkdən yanlış məlumat verdikdə;

30.1.8. sığorta hadisəsinin sığortalının (faydalanan şəxsin) kobud ehtiyatsızlığı nəticəsində baş verdiyi halda, sığortaçı qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hallarda, sığorta ödənişindən imtina etmək hüququna malikdir.

30.2. Bilavasitə və ya dolayısı ilə sığortalı tərəfindən mühüm şərtlərin yerinə yetirilməməsi səbəbindən sığorta hadisəsi baş verdiyi və ya zərərin məbləği artdığı halda sığortaçı müvafiq olaraq sığorta ödənişindən imtina etmək və ya zərər məbləğinin artdığı həcmdə sığorta ödənişini azaltmaq hüququna malikdir.

30.3. Sığorta ödənişindən imtina qərarı sığortaçı tərəfindən qəbul edilir və imtinanın səbəbləri göstərilməklə sığortalıya yazılı şəkildə təqdim edilir. Sığortalı sığortaçının sığorta ödənişindən imtina qərarını aldıqda, həmin qərar ilə bağlı məhkəməyə şikayət etmək hüququna malikdir.

Maddə 31. Zərərin dəyməsində təqsirli olan şəxslər tərəfindən zərərin ödənilməsi

31.1. Əgər sığortalı vurulmuş zərərlərə görə zərərin əvəzini zərərin dəyməsində təqsirli olan şəxsdən almışdırsa, sığortaçı yalnız verilməli olan sığorta ödənişi məbləği ilə sığortalının təqsirli olan şəxsdən aldığı məbləğ arasındakı fərqi ödəyir.

31.2. Sığortalıya (faydalanan şəxsə) vurulmuş zərərin əvəzi zərərin dəyməsində təqsirli olan şəxs tərəfindən tam ödənildikdə, sığortaçı sığorta ödənişini həyata keçirmir, həyata keçirdiyi halda isə sığorta ödənişi sığortaçıya qaytarılmalıdır. Əks halda sığortaçı sığortalıya (faydalanan şəxsə) qarşı qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş qaydada iddia irəli sürmək hüququna malikdir.

31.3. Zərərverən zərərin əvəzini qismən ödəmiş olduqda, sığortaçı, sığorta ödənişindən ödənilmiş məbləğ həcmində imtina edir.

BÖLMƏ 9. TƏMİNATIN GENİŞLƏNDİRİLMƏSİ

Maddə 32. Təminatın genişləndirilməsi

32.1. Yalnız sığorta şəhadətnaməsində xüsusi olaraq göstərildiyi təqdirdə və «Elektron cihazların sığortası Qaydaları»nın müddəalarına əməl olunması şərtilə, sığorta təminatı aşağıdakıları əhatə edəcək şəkildə genişləndirilə bilər:

32.1.1. fiziki partlayışların səbəb olduğu itkilər və zərərlər, («fiziki partlayış» dedikdə, təzyiq altında işləyən qablardakı buxarın, qazın və ya maye halındakı qazın ani olaraq genişlənməsi nəticəsində meydana gələn güclü təzyiq və bunun nəticəsində qazın, buxarın və ya maye halında olan qazın qabın divarını parçalayaraq çölə çıxması, beləliklə də qabın daxili təzyiqi ilə xarici təzyiqi arasında bərabərlik yaranması başa düşülür);

32.1.2. sığorta təminatına daxil olan səbəblərə görə avadanlıqların özlərinə və ayrı-ayrı hissələrinə dəyən itkilər və zərərlər;

32.1.3. sığorta təminatına daxil olan səbəblərlə əlaqədar meydana gələn itkilərin və zərərlərin tələb etdiyi, hava nəqliyyatı vasitələri istisna olmaqla, digər sürətli nəqliyyat vasitələri ilə həyata keçirilən daşıma xərcləri, normadan artıq işləməyə və istirahət və ya bayram günlərində işləməyə görə ödənilən haqlar.

BÖLMƏ 10. DİGƏR MÜDDƏALAR

Maddə 33. Marağın keçməsi

33.1. Sığorta obyektinin satılması və yaxud onlara hüquqların digər şəxsə verilməsi halında, sığortaçının razılığı olmasa, sığorta müqaviləsi ilə verilən sığorta təminatı, alıcıya və ya əmlaka hüquqları olan hər hansı digər şəxsə aid edilmir.

33.2. Bu halda sığortaçı ilə sığortalı və ya xeyrinə sığorta obyektini özgəninkiləşdirilən şəxs arasında yeni sığorta müqaviləsi bağlanıla bilər.

Maddə 34. Qalıqlara olan hüququn keçməsi

34.1. Sığortaçı sığorta obyektinin məhv olmasına görə ödəniş verdikdə və ya onun müxtəlif hissələrini başqası ilə əvəz etdikdə sığortalının həmin əmlaka və yaxud onun hissələrinə olan hüquqları verilən sığorta ödənişi həcmində sığortaçıya keçir. Bütün qalıqlar sığortaçıya verilməlidir.

34.2. Sığortalı qalıqlara olan hüquqların sığortaçıya keçməsi üçün bütün zəruri tədbirləri görməyə borcludur.

34.3. İtmiş və ya oğurlanmış sığorta obyektinin sonradan tapılması halında sığortaçı sığorta obyektini özündə saxlaya və yaxud sığortalıya qaytara bilər. İkinci halda sığorta obyektinə görə alınmış sığorta ödənişi sığortaçıya geri qaytarılmalıdır. Əgər sığorta obyektini zədələnmiş vəziyyətdə əldə olunarsa, sığortaçı sığortalıya sığorta müqaviləsinin şərtləri və müddəalarına müvafiq olaraq həmin zərərlərin əvəzini ödəməlidir.

Maddə 35. Subroqasiya hüququ

35.1. Subroqasiya hüququ sığorta ödənişi almış şəxsin ona dəymiş zərərə görə məsuliyyət daşıyan üçüncü şəxsə qarşı malik olduğu hüquqlardan və vasitələrdən həmin ödənişi vermiş sığortaçının istifadə etmək hüququdur.

35.2. Faydalanan şəxsin zərərvuran şəxsə qarşı zərərin əvəzini ödəmək tələbi (iddiası) ilə bağlı hüquq sığorta ödənişini vermiş sığortaçıya subroqasiya qaydasında onun verdiyi sığorta ödənişi məbləğində keçir.

35.3. Faydalanan şəxs sığorta ödənişini aldıqda subroqasiya hüququnun həyata keçirilməsi üçün özündə olan bütün lazımi sənədlərlə sığortaçını təmin etməlidir.

35.4. Faydalanan şəxs zərərvuran şəxsə iddiadan və ya tələbi təmin edən hüquqlardan, yaxud lazımi sənədləri sığortaçıya verməkdən imtina etdikdə, sığortaçı zərərvuran şəxsdən subroqasiya qaydasında ala biləcəyi məbləğ həcmində sığorta ödənişi verməkdən azad edilir. Əgər faydalanan şəxsin təqsiri ucbatından bu hüququn həyata keçirilməsi mümkün olmasa, sığortaçı bütünlüklə və ya qismən sığorta ödənişini vermək öhdəliyindən azad olunur və lüzumsuz yerə verilmiş sığorta ödənişinin qaytarılmasını tələb etmək hüququna malikdir.

35.5. Sığortaçı subroqasiya hüququndan zərərvuran şəxsin özünə və (və ya) müvafiq sığorta hadisəsi ilə bağlı risklər üzrə həmin şəxsin məsuliyyətini sığortalamış sığortaçıya, həmçinin qanunvericiliyə əsasən, dəyən zərərə görə sığortalı və ya faydalanan şəxs qarşısında maddi məsuliyyət daşıya bilən digər şəxsə qarşı istifadə edə bilər.

Maddə 36. Qismən sığorta

36.1. Sığorta müqaviləsi ilə sığorta məbləği sığorta dəyərindən (sığorta müqaviləsi bağlandığı gün onun yerləşdiyi yerdəki həqiqi dəyəri) az müəyyən edilə bilər. Bu halda sığorta müqaviləsi ilə sığorta hadisəsi baş verdikdə sığortalıya (faydalanan şəxsə) çəkdiyi zərərlərin ödənilməsi aşağıda göstəriləyi kimi nəzərdə tutula bilər:

36.1.1. sığorta məbləğinin sığorta obyektinin sığorta dəyərinə olan mütənasib surətdə azaldaraq zərərlərin bir hissəsini;

36.1.2. sığorta müqaviləsi ilə müəyyən olunmuş sığorta məbləği hədudlarında, sığorta müqaviləsi ilə təminat verilmiş risklərin hər hansı birinin baş verməsi nəticəsində və sığorta müqaviləsi başa çatmış hesab edilməsi şərti ilə zərərin tam ödənilməsini (ilkin zərər üzrə sığorta).

36.2. Sığorta obyektinin həqiqi dəyəri onun bərpa və ya yenisi ilə əvəz edilməsi dəyəri kimi müəyyən edilə bilər.

Maddə 37. İkili (çoxqat) sığorta

37.1. Əmlakın (avadanlığın) sığortasında sığorta məbləği həmin əmlakın (avadanlığın) sığorta müqaviləsi bağlandığı andakı həqiqi dəyərindən - sığorta dəyərindən çox olduğu halda (ikili və ya çoxqat sığorta), həmin müqavilə sığorta məbləğinin sığorta dəyərindən artıq olan hissəsində etibarsızdır.

37.2. Sığorta obyektinin bir neçə sığortaçıda sığortalanması nəticəsində sığorta məbləğlərinin ümumi cəmi onun sığorta dəyərindən artıq olduğu halda (ikili və ya çoxqat sığorta), bütün sığortaçıları yalnız sığorta dəyəri miqdarında məsuliyyət daşıyırlar. Belə halda hər bir sığortaçı özünün bağladığı müqaviləyə müvafiq sığorta məbləğinin bütün bağlanmış müqavilələr üzrə ümumi sığorta məbləğine olan nisbətində mütənasib olan miqdarında məsuliyyət daşıyır.

Maddə 38. Azadolma məbləği və gözləmə müddəti

38.1. Sığorta müqaviləsi ilə şərtli və ya şərtsiz azadolma məbləği, həmçinin gözləmə müddəti müəyyən oluna bilər.

38.2. Azadolma məbləği hər bir halda sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq müəyyən edilən sığorta ödənişi məbləğine tətbiq olunur.

38.3. Şərtli azadolma məbləğinin nəzərdə tutulması halında, sığorta hadisəsi nəticəsində dəyən zərərin həcmi həmin məbləğdən çox olduqda, zərər məbləğindən azadolma məbləği çıxılır.

38.4. Şərtsiz azadolma məbləği nəzərdə tutulduqda, həmin məbləğ hər bir halda zərər məbləğindən çıxılır.

38.5. Sığorta müqaviləsində gözləmə müddəti nəzərdə tutulduqda, sığorta hadisəsi nəticəsində həmin müddət ərzində yaranan itkilərin əvəzinin ödənilməsi sığortalının üzərində qalır.

38.6. Şərtli gözləmə müddəti müəyyən edildikdə, sığorta hadisəsinin nəticələrinin həmin müddətə bərabər və ya ondan artıq müddətdə davam etməsi şərti ilə sığorta tələbi və ya sığorta ödənişi sığorta hadisəsinin baş verməsindən keçən həmin müddət qədər vaxt ərzində yaranan itkilərə də şamil edilir.

38.7. Sığorta müqaviləsində şərtsiz gözləmə müddəti müəyyən edildikdə, sığorta tələbi və ya sığorta ödənişi sığorta hadisəsinin baş verməsindən keçən həmin müddət qədər vaxt ərzində yaranan itkilərə şamil edilmir.

Maddə 39. Valyuta haqqında qeyd-şərt

39.1. Sığorta məbləğlərinin, azadolmaların və tələblərin xarici valyuta ilə ifadə olunduğu hallarda, bütün ödənişlər Azərbaycan Respublikası Milli Bankının ödənişin həyata keçirildiyi tarixə və ya ödənişə əsas verən sənədin tərtib edilməsi tarixinə olan rəsmi məzənnəsi əsasında Azərbaycan manatı ilə, ya da Azərbaycan Respublikasının valyuta qanunvericiliyinə müvafiq olduğu hallarda hər hansı xarici valyuta ilə həyata keçirilə bilər.

39.2. Əgər sığorta ödənişinin verilməsi üçün əsas olan sənədlər Azərbaycan manatı və ya müqavilənin valyutasından fərqli valyutada ifadə olunmuşdursa, sığorta müqaviləsinin ifadə olunduğu valyutaya çevirmə Azərbaycan Respublikası Milli Bankının həmin sənədin buraxıldığı tarixə uyğun rəsmi məzənnəsi əsasında həyata keçirilir.

Maddə 40. İş sirlərinin gizli saxlanması

Sığortaçı, sığortalıya aid öyrəndiyi və ya iş prosesində öyrənəcəyi iş sirlərini gizli saxlamadığı halda dəyən zərəərə görə məsuliyyət daşıyır.

Maddə 41. Mübahisələrin həlli qaydası

Bu Qaydalara əsasən bağlanmış sığorta müqaviləsindən irəli gələn bütün mübahisələr ilkin olaraq danışıqlar yolu ilə pretenziya qaydasında, tərəflər arasında razılığa gəlinmədiyi təqdirdə isə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq olaraq məhkəmələr vasitəsilə həll edilir.

Maddə 42. İddia müddəti

Sığorta şəhadətnaməsindən irəli gələn bütün tələblər Azərbaycan Respublikasının mülki qanunvericiliyi ilə müəyyənləşdirilmiş müddətdə həll edilir.